

TÜRK EĞİTİM-SEN

TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ ÇALIŞTAYI

11-12 Nisan 2015 - ANKARA

KOMİSYON RAPORLARI

EDİTÖRLER KURULU

Prof. Dr. Cemal TOSUN
Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Dr. Şahin KIZILABDULLAH
Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Araştırma Görevlisi

Dr. Sinan DEMİRTÜRK
Gazi Üniversitesi Öğretim Görevlisi

Dr. Yılmaz YEŞİL
Gazi Üniversitesi Öğretim Görevlisi

Öğr. Gör. Fatma ÇAPÇIOĞLU
Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Dr. Ali Osman AKALAN

ÇALIŞTAY BİLİM KURULU

Prof. Dr. Cemal TOSUN
Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Nadim MACİT
Ege Üniversitesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr Nurullah ALTAŞ
Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Zeki ARSLANTÜRK
Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Şükrü KEYİFLİ
Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Doç. Dr Eyüp ŞİMŞEK
Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Doç. Dr. İsmail ŞIK
Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Burhan BALTACI
Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Yrd. Doç. Dr İsmail ARICI
Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

SUNUŞ

İnsanın olduğu her yerde var olan, inanma ihtiyacının neticesinde, doğumundan ölümüne kadar hayatının her evresinde karşısına çıkan evrensel bir olgudur din. Arapça bir kelime olup yol, adet, hüküm, kanun, düzen, karşılıklı mükafat-ceza, itaat, inanç gibi anlamlara gelir. Terim olarak din; "insanın Allah, diğer insan ve varlıklarla münasebetlerini düzenleyen ve insan hayatına yön veren, onlarla ilgili davranışlara esas olacak kurallar bütününe verilen ad." dır.

İnsanı yaratmasıyla birlikte Allah; iyiyi kötüden, hakkı bâtıldan ayırması, doğruyu ve yanlışı seçmesi için akıl vermiştir. Akıl, bir şeyin kendiliğinden olduğunu kabul etmez. Her şeyi bir sebebe bağlar. İnsanın ve insandaki organların ve tabiattaki düzenin yerli yerince yaratılmasını tesadüf olarak kabul edemez. Böylece tabiattaki bütün varlıların bir yaratıcı tarafından meydana getirildiğini kabul eder.

İnsanın ekmek, su gibi doğal bir ihtiyacı olan inanmak ve onun neticesinde ortaya çıkan din, toplumların en hassas ve önemli noktalarından biridir. Türk milleti olarak dinî hassasiyetlerimiz ile onu anlayış ve hayatımıza tatbik edişimiz açısından değerlendirildiğinde bu önem açıkça görülmektedir. Bunu bilen, gerek yurt içinde gerek yurt dışında amaçlarına göre kullanmak isteyen, farklı grup ve zümreler Türk tarihinin her anında peyda olmuştur. Bu kesimlerin yeterince taraftar bulamaması için din eğitiminin ve İslamiyet'in açık, şeffaf ve yaygın bir şekilde milletimize anlatılması ve meselenin özünü idrak etmeleri sağlanmalıdır.

Türk Eğitim-Sen olarak bilgiye ve araştırmaya ne denli önem verdiğimizin bir göstergesi de düzenlemiş olduğumuz çalıştaylar ve sempozyumlardır. Geçmişte nasıl üyelerimizin ve ülkemizin çeşitli sorunlarını; üniversite ça-

lıştayı, eğitim çalışanlarının sorunları, kadın çalışanların sorunları çalıştayı gibi bilimsel toplantılarda; sahadan toplanan bilgileri ve talepleri alanında uzman bilim insanlarının katkılarıyla akademik bilgiler ışığında değerlendirerek, sorunların çözümü ve geleceğe yönelik vizyon belirleme yöntemiyle sendikal mücadelemize ve muhataplarımızın taleplerimizi değerlendirmesine katkı sağlamış isek, 11-12 Nisan 2015 tarihinde düzenlemiş olduğumuz Türkiye'de Din Eğitimi Çalıştayı ile de ülkemizde, çok hassas bir konu olan din eğitiminin dünden bu güne sorunlarını ve çözüm yolarını tepeden tırnağa bütün kesimler ve paydaşlar ile birlikte değerlendirmiş olduk. Bunun neticesinde ortaya çıkan çözüm önerilerinin ülkemizin ve milletimizin geleceği için büyük önem arz ettiğine inanıyoruz.

Bu çalıştayın gerçekleşmesinde her türlü özveriyi ve desteği sunan Başta Genel Başkanımız Sayın İsmail KONCUK olmak üzere Türk Eğitim-Sen Genel Merkezi Yönetim Kurulu'ndan başlayarak bütün teşkilatlarımıza, sorunları tespit edip değerlendiren, komisyonlarda görev alarak problemlerle başa çıkılabilmesi için çözüm önerileri getiren eğitim çalışanları ile akademisyen üyelerimize, davetimize icabet ederek çalıştayımıza katılıp fikirlerini, desteğini sunan siyasi parti ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerimiz ile katılımcılarımıza teşekkürü zevle yerine getirlmesi gereken bir görev olarak görürüz.

Cengiz KOCAKAPLAN
Genel Eğitim ve Sosyal İşler Sekreteri

GENEL BAŞKAN İSMAİL KONCUK'UN ÇALIŞTAY AÇILIŞ KONUŞMASI

Din bir milletin hayatındaki en önemli unsurlardandır. Millî ve dinî değerler bir milleti millet yapan etkenlerin başında gelir. İnsanlık tarihi boyunca din anlayışı hep tartışılmıştır. Din uğruna savaşlar yaşanmıştır. Din üzerinden dünyadaki mücadelenin bittiğini söyleyebilmek mümkün değildir. Haçlı seferlerinden bu yana zaman zaman şekil değiştirse de günümüzde Haçlı anlayışı devam etmektedir. Maalesef İslam dünyasını yönetenlerin önemli bir bölümü Batının emriyle hareket etmektedir. Büyük Orta Doğu Projesi adı altında İslam dünyasını yeniden şekillendirmeye çalışıyorlar. Bu proje ABD'nin en önemli projesidir. Şu an da İslam dünyası birbirini boğazlamakla meşgul. Birlik ve beraberlikten, din kardeşliğinden bahseden yüce dinimiz bize 'Müslüman Müslümanın kardeşidir' demektedir. Yüce dinimizin böylesi bütün emirlerine rağmen İslam dünyasının birbirini boğazlaması kabul edilebilecek bir durum değildir.

Bizim dinimiz 'İmanı olmayan cennete girmez. Sevmeyenin imanı olamaz' der. İslam dininin temeli, insan sevgisine dayanmaktadır. İnsan sevgisine bu derece önem veren bir dinin içerisinden, birbirini boğazlayanların çıkması, doğru İslam anlayışının hâkim kılınamadığını göstermektedir. Bu duruma nasıl gelindiğini çok iyi etüt etmemiz lazım.

İslam'ın da, imanın da şartları bellidir. Ama maalesef İslam coğrafyasında öyle gruplar türedi ki, sadece kendi grubu adına Müslümanlık yapan anlayışlar ortaya çıktı. Belki de bizim en büyük belamız budur. Bu tespiti aklı başında bütün insanların yapması gerekir.

Din, bir siyaset malzemesi asla değildir. Bana göre siyasetin, elini dinin yakasından çekmesini sağlamak, Müslüman olmanın sorumluluklarından birisidir. Aklı başında her Müslüman'ın, yüce dinimizi bir siyasi meta gibi kullanan herkesi 'kendine gel' diyerek uyarması gerekir. Benim dini inançlarım üzerinden sana siyaset yapma hakkını kim verdi? diye sorması lazım Bu sorgulamayı bütün Müslümanların yapması lazım. Bunu yapmayarak din değerleri üzerinden, siyaset yapma anlayışını engelleyemediğimiz sürece bu kavgalardan kurtulmamız mümkün değildir.

Bağımsız olmadığında Cuma Namaz'ını kılma hakkını dahi vermeyen, bir dinin hakim olduğu coğrafya da, beyni bağımlı olan yöneticilere İslam dünyasının nasıl tahammül ettiğini anlamak mümkün değildir.

Din üzerinden siyaset yapanlar olduğu gibi, din üzerinden sendikacılık yapanlar da var. Hep birlikte şahit olduk; 11 yıl iktidar olup başörtüsü problemini çözemeyen bir iktidar ile karşı karşıya idik. Problemi çözmedikleri gibi bir de yandaşı oldukları bir sendika üzerinden imza kampanyası düzenlediler. Başörtüsünü neden propaganda malzemesi olarak kullanıyorsunuz. Siyasi alanda da sendikal alanda da manevi, değerlerimizi sömürmeye devam ediyorlar. Bu anlayışı kınıyorum. Biz yüce dinimizi istismar etmekten Allah'a sığınıyoruz. Biz öyle bir anlayışın mensuplarıyız ki, dinimizi siyaset malzemesi olarak hiç kullanmadık. Ama gerektiğinde Allah için, millet için, dinimiz için canımızı seve seve veririz.

MİLLİYETÇİ HARAKET PARTİSİ ANKARA MİLLETVEKİLİ PROF. DR. MUSTAFA ERDEM'İN ÇALIŞTAY AÇILIŞ KONUŞMASI

Büyük Birlik Partimizin Sayın Genel Başkanı ve Genel Başkan Yardımcısı, Türkiye Kamu-Sen ve Türk Eğitim-Sen'in Sayın Genel Başkanı, Demokratik Sol Partinin Sayın Genel Sekreteri, Türkiye Kamu Sen'e bağlı sendikalarımızın çok değerli Genel Başkanları, yöneticileri, bilim insanları, ilahiyat fakültemizin değerli öğretim üyeleri, Türk Eğitim-Sen'e bağlı eğitim veren değerli öğretmenlerimiz, hocalarımız, muhterem hanımefendiler, muhterem beyefendiler, Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi, mağfireti, hidayeti hepimizin üzerine olsun.

Öncelikle Türk EğitimSen teşkilatımızı, ülkemiz, insanımız, dünya ve ahretimiz için çok önemsediğimiz bir alanda böylesine önemli bir alanda çalışmaya ev sahipliği yapmasından dolayı huzurlarınızda tebrik ediyor, bu çalışmanın insanlarımıza din ve diyanetimize ve bütün Türk İslam Alemine hayırlara vesile olmasını Cenabı Allah'tan niyaz ediyor, burada tebliğ sunan, katılımda bulunan değerli katılımcılara da baştan şükranlarımı arz ediyorum.

Çok değerli katılımcılar din üzerinde çok konuşulacak bir alan. Belki asırlarca konuşuldu ama bundan sonra da konuşulması lazım. Dinin insan üzerinde hikmeti teşhirinin tecelli edebilmesi o dinin din olarak insan üzerinde etkisini gösterebilmesi dinin bütün özellikleriyle insan tarafından uygulanmasıyla mümkündür. Bir dinin DİN olarak algılanabilmesi, anlaşılabilmesi ve uygulanabilmesi de yine o ülkede yaşayan insanların iyi bir din eğitimiyle ancak mümkün olabilir. Tarihten bugüne bakarak geldiği-

mizde dinin hemen hemen bütün kültürlerin merkezinde olduğunu zaman zaman bu dinin belli yerel kültürlerin kılıfı; zaman zaman da o kılıfın konduğu değerler olduğunu görüyoruz. Ama şunu buradan gayet açıklıkla ifade etmek isterim ki yerel kültürle barışmadan hayatını devam ettirebilmiş yeryüzünde hiçbir dini unsur da yoktur. Yüce dinimiz İslâm da asırlardan bu tarafa yeryüzünde ulaştığı her kesimin genel kültürüyle barışmış, çoğu kerede o dinin, o değerlerin, o kültürün temel unsuru olmuştur. Fakat üzülerek ifade etmek istiyorum ki Türk milleti olarak ifade ettiğimiz ve mültesimi olmaktan onur duyduğumuz Türk milleti dünden bugüne İslam'la birlikte olmuş. Az önce Sayın Genel Başkanımızın ifade ettiği gibi onu yaşamak ve yaşatmak, onun insanların ortak değeri haline getirmek için gerektiğinde hayatımızı feda ettiğimiz bir değerler manzumesi olmuştur ve bu değer bizim kültürümüzün merkezinde olması ve yeryüzünde İslâm ve Türk ayrılmaz bir bütün haline gelmiş bulunmasının şu anda bizi biz yapan değerlerin hepsinin özünde öznesinde din bulunmasına rağmen ülkeyi yönetenler tarafından Türklük ayaklar altına alınabiliyor. O değerlerin savunması anlamına gelen Türk milliyetçiliği ayaklar altına alınabiliyor. Doğrusu bu ülkemiz, insanımız ve inandığımız değerler adına bizleri hüsrana sokan, bizleri üzen başta sebeplerden olsa gerektir.

Çok değerli dostlar, bir başka hususa daha dikkatlerinizi çekmek istiyorum. Az önce değerli Genel Başkanımız ifade ettiler. Din istismarı, dinin sömürülmesi ve dinle semirme. Şimdi size buradan bir hakikatin altını çizme istiyorum. 13 yıldır iktidarda bulunan siyasi hareketin din adına neler yapmış olduğunu, ülkemizin dini hayatını geliştirme adına neler yapmış olduğuna bir bakacak olsanız sonuç itibariyle bir siyasi mülahaza için söylemek gerekirse koskoca bir hiçtir. Öncelikle bu hükümetin bir gurur vesilesi olarak ifade

etmiş olduğu dört artı dört artı dört yasası içerisinde bir tek kelime din içermeyen bir yasa teklifi olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gelmiştir. Bu dinden yoksun, tamamen seküler hayatın dünyevi menfaatlerini içeren bir alana hitap ediyor olan yasanın, dinle bağdaştırılması için Ankara İlahiyat Fakültemizin ki; aramızda şu anda onlardan da var; güzide insanlarını çağırarak bu konuda nasıl bir dini motif kazandırabilir, buna nasıl bir dini içerik verilebiliriz anlayışıyla bir takım değerlendirmelerde bulunduk. Daha sonra Türkiye Cumhuriyeti Büyük Millet Meclisi'nde dini eğitim veren kurumlarımız ki bunlar içerisinde bizler de oranın mensuplarıyız ve mezunlayız, imam hatip okullarını orta kısımlarının açılması ve genelde bütün eğitim kurumları içerisinde Hz Peygamberimizin hayatı, ilmihal bilgilerinin konulması, Kur'ân-ı Kerim ve din kültürü ahlak bilgisi derslerini konulması hususunda Milliyetçi Hareket Partisi olarak önerge verdik ve bu önergeyi verenlerden birisi de benim. Ama ne acıdır ki siyasi mülahazalarla Milliyetçi hareket Partisinin vermiş olduğu bu önerge Türkiye Cumhuriyetinde din istismarı ile ayyuka çıkmış bir siyasi iktidarın müntesipleri tarafından reddedilmiş; ama sonradan siyasi getirisi hesaba katılarak bizim verdiğimiz önerge sulandırılmak suretiyle yeniden gündeme getirilmiş ve bizim desteğimizle bugünkü yasa haline dönüştürülmüştür.

Çok değerli misafirler az önce sayın Genel Başkanımız burada ifade ettiler. 13 yıllık süre içerisinde en çok istismar edilen alanlardan bir tanesi de başörtüsü konusudur. Şimdi aynı insanın gündeme geldiği dönemde Milliyetçi Hareket Partisi olarak bunun bir sakız olmaktan çıkarılması, istismar malzemesi yapılmaması, dinimizle diyanetimizle uğraşan kanı bozuk, dini bozukların buna musallat olamaması için bir yasa teklifini öngördük ve bunun ebediyen yasak olmaktan çıkarılması için bir önerge

verdik. Üzülerek ifade ediyorum ki dini bir siyasi malzeme olarak kullanıp, onun üzerinden yarattığı algı uygulamalarıyla toplumu dindar ve siyasi iktidar haline getiren kişilere kurban edenler Türkiye Cumhuriyeti'nde başörtüsünün yasaklığını kaldıran önergeyi reddetmişler ve şunda fiilen başörtü yasağı yasak olarak devam etmiştir. Ama ne acı ki dinimiz ve diyanetimizle alakalı bu kadar duyarsız hatta tam tersi bir istismar zihniyetiyle uğraşanlar, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bölünmesi ve parçalanmasına vesile olan PKK taleplerinin tamamı birer yasa halinde güvence şekline dönüştürülmüştür.

Burada dikkatlerinize sunmak istediğim bir başka husus da şudur, Değerli dostlar, sevgili bilim insanları, Diyanet İşleri Başkanlığımız yasasının gereği olarak Türkiye'de iman, ibadet ve ahlak konularındaki düzenlemeleri ve bunun toplum tarafından anlaşılmasını ve uygulanmasını temin etmekle yükümlü bir kurumdur. Ama Türkiye'deki siyasilere bir beşere insan sıfatı verilip, algı yönetimiyle kutsallaştırıldığı zaman veya aynı siyasilerin Allah'ın insanlığın kurtuluşuna vesile olmak üzere indirmiş olduğu Kelâm-i İlahiyi istihza alay konusu yaptığı zaman Türkiye'de Diyanet İşleri Başkanlığının bu konuda bir taraf olmaması veya en azından bir ihsan sebebinde bulunamaması insanlık için yüz karasıdır. Diyanet İşleri Başkanlığının üst yöneticilerine bu konuda niye seslerinin çıkmadığı sorulduğunda Peygamberimizin "Ya hayır söyle, ya sus." hadiselerini kullandıkları dikkat çekiyor. Şimdi buradan soruyorum, bize hakikat karşısında susmanın dinsiz Şeytan işi olduğunu öğretenler onlar değil miydi? Eğer bugün Türkiye'de Allah'ın kelâmıyla alay ediliyor ve bu bir şekilde insanlık aleminin yüz arası olarak rahatsızlık sebebi oluyorsa dini ve diyaneti, bir şekilde korumakla sorumlu olan siyasiler veya Diyanet İşleri Başkanlıkları

suskunluklarını koruyorsa acaba dinsizlerin toplandığı cemaatler haline gelmiş diyebilir miyiz? Bu bizim için çok acı bir hususdur.

Burada değerli bilim insanlarının üzerinde durması gereken bir alan olarak, ukalalığımı bağışlasınlar, Türkiye'de din dışarının etkisiyle her şeye misyonerlik olsun diye söylemiyorum; ama misyonerliğin temel hedeflerinden bir tanesi kendi dini değerlerini başkalarına öğretmekten önce başkalarında mevcut olan dini hayatın içine boşaltmaktır. Şu anda Türkiyemizde içi boş bir dindarlık manzarasıyla karşı karşıya kalıyoruz. İnanan insanda din hayatında olmazsa olmazlar olarak kendini tenayüz ettirmesi ve dinin bizatihi pratikleriyle dünya ve ahret saadetine vesile olması gerekirken Türkiye'de çekimser planda yapılan dindarlık görüntüsü insanlar arasında barış ve huzura temin vesilesi olamamaktadır. O zaman bizlerin dini eğitim kurumu olarak hangi aşamada nasıl eğitim verirsek verelim bu alanda özellikle bir dikkat göstermek ve eksiklerimizin tamamlanmasına katkı sağlamak durumundayız. Alakası yok gibi görünen bir hadis mealini sizlerle paylaşmak isterim. Peygamberimiz Aleyhiselam buyurur ki ibadetlerin en hayırlısı az da olsa devamlı olandır der; ama gelin görün ki 13 yıllık AKP iktidarı döneminde beş tane Millî Eğitim Bakanı değişiyor. Ve bu beş Milli Eğitim Bakanının pratik uygulamalarına bakıldığında sanki muhalefet partilerinin siyasi temsilcileri ve eğitim ve öğretimde farklı ideolojilerin müntesipleriymiş gibi algılanıyor. A'nın yaptığını B'nin, B'nin yaptığını C'nin bozduğu bir Milli Eğitimde istikradan, devamlılıktan ve ülke insanının geleceğine güvenden söz etmek mümkün müdür? Dolayısıyla az da olsa samimi; ama uygulanabilir bir programın gelecek adına bir milletin geleceğini kontrol eden gençliğe ideal vesilesi olması herhalde hepimizin kaçınılmazı olsa gerektir. Bir hususun

daha üzerinde mülahazalara katkı sağlar düşüncesiyle arzında fayda mülahaza ediyorum.

Çok değerli dostlar, günümüzde çeşitli dini unsurlar, bilim insanları, sosyal kuruluşlar, stk'lar, tarikat ve cemaatleri diyanet vesaire. İki şekilde bir din uygulaması ve algılaması var. Bunlardan birisi dini 1450 sene öncesine hapsederken; bir diğeri de dini, umutla veya postmodern düşüncelerle hiçbir zaman uygulama alanının içerisinde olamayacak ötelere ve uzaklara atmaya çalışıyorlar. Yani din yarın uygulanacaksa bu günün insanının çözümleri nasıl gerçekleşecek? Bugün bize insanlık olarak hayatımızda, kültürümüzde, sosyal yaşantımızda, siyasi hayatımızda ne kadar kendisini ifade edecek, bunun değerlendirmesini yapmamız lazım. 1400 sene evvelinde yaşanagelen hadiselerin en güzel örneklerinden bir tanesini merhum Elmalılı yazar ifade emiştir. Hamdi Aksekili'ye vermiş olduğu bir cevapta kısacasını arz ediyorum, halen tren yolunda deve yürütüyoruz ifadesini kullanmıştır. O zaman dini, düne hapsetmekten veya uygulama zemini bulamayan gelecekle ilgili bir alan olmaktan çıkartıp, bugünün insanının ihtiyaçlarına karşılık verebilecek bir alana getirmemiz lazım. Bir diğer son cümle olarak ifade etmek istiyorum. Din siyasallaştırılmamalı, siyasiler din üzerinden etkilerini çekmeli, Diyanet İşleri Başkanlığı diyanet yasasının gereklerini yerine getirilmelidir. Ama şu anda çok üzülerek ifade etmek istiyorum dini anlamda hükmü veren, fetvayı veren diyanet değil siyasiler oluyor. O zaman siyasetin göreceli tavrını düşündüğümüzde dinin istikbale matuf değişmeyen kurallar içerdiği gerçeğini nasıl izah etme şansına sahip olacağız? O zaman siyasiler kendileri uymakla yükümlü oldukları dini uygulamalara ne kadar değer verir, saygı gösterir, ne kadar bunu pratik hayata geçirebilir, takdir onların; ama insanların kurtuluşuna vesile olacak değişmez

kurallar bütünü içerisindeki mütalaa etmemiz gereken alanı Diyanet İşleri Başkanlığı^'ndan siyasilerin mülahaza ve el uzatmalarını müdahale ettirilmemesi lazım geldiğini de özellikle dikkatlerinize sunmak istiyorum. Dolayısı ile günümüz hayatında dünde bugüne asırlardır insanlığı ihtiyaçlarını karşılayan ve medeniyeti insanlık tarihine büyük bir kazanım olan ikram eden yüce dinimiz İslâm'ın bundan sonraki insanlığın da kurtuluşuna vesile olması ancak ve ancak Allah'ın indirdiği şekilde muhafazası ve Allah'ın muradı ilahisinin tecellisiyle mümkün olacaktır.

Bu vesileyle siyasilerin de bilim insanlarının da Diyanet İşleri mensuplarının da üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmesi gerektiği hususunda samimiyet ve hassasiyetlerimi bir kez daha ifade ederim. Programın düzenlenmesine katkı sağlayan ve emek verenlere şükranlarımı ve takdirlerimi sunuyor, hepinizi Allah'a emanet ediyorum.

BÜYÜK BİRLİK PARTİSİ GENEL BAŞKANI MUSTAFA DESTİCİ'NİN ÇALIŞTAY AÇILIŞ KONUŞMASI

Türkiye Kamu-Sen ve Türk Eğitim-Sen'in çok değerli Genel Başkanı, siyasi partilerimizin temsilcileri, Türkiye Kamu-Sen ve Türk Eğitim-Sen'in yöneticileri, misafirler, kıymetli hanımefendiler ve beyefendiler. Öncelikle herkesi şahsım ve camiam adına sevgi, saygı ve hürmetle selamlıyorum. Bu çalıştayımızın hayırlara vesile olmasını Yüce Allah'tan niyaz ediyorum. Bugün burada sizlerle bulunmaktan duyduğum memnuniyeti de ayrıca ifade etmek istiyorum. Çünkü 2007 yılında siyaset hayatı için memuriyetime son verdiğimde bir Türkiye Kamu-Sen üyesiydim. Onun için sizlerle bir arada olmaktan ayrıca memnuniyet duyduğumu bir kere daha ifade etmek istiyorum.

Bugün burada çok değerli ilim adamlarımız, hem üniversitelerden gelmiş olan değerli hocalarımız hem de Türkiye'nin çeşitli imam hatip okullarında öğretmenlik yapan kardeşlerimiz çok önemli bilgiler verecekler. Öncelikle din eğitiminin önemini bilen ve kavrayan hem hayatında yaşayan, hem de yaşatmaya çalışan, milli ahlaka, şuura, milli, manevi değerlere sahip olarak yetişmiş bir Alperen gençlik hayal eden biri olarak böyle bir çalıştay gerçekleştirdiği için Türk Eğitim-Sen'i tebrik ediyorum.

Türkiye'deki din eğitiminin başlangıcında sıkıntılar yaşandı. Bugün içinde bulunduğumuz durumda da problemler var. Bu problemler nasıl aşılabilir? Nasıl daha verimli olur? Yüce dinimizi yüreğinde hem Allah

sevgisini, hem de Kur'an, vatan, millet, bayrak sevgisini taşıyan insanlar olarak bugüne kadar hep birinci planda tutmuşuz. Yüce Allah'ın emirlerini, sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V) Efendimizin sözlerini ve sünnetini yani yaşantısını da kendisine örnek almış bir milletin mensuplarıyız. Sırf Allah'ın ismini ve O'nun dinini yeryüzüne yaymak için üç kıtada at koşturmuş, bütün gayesi Allah'ın rızası olmuş ve on asırdan fazla bir sürede İslam'ın sancaktarlığını yapmış bir ceddin torunlarıyız. Bu nedenle biz din eğitimine büyük Türk milleti olarak her zaman önem vermişiz ve din eğitimini asla sulandırmamışız. Ehl-i sünnet çizgisi üzerinde bir din eğitiminde hassasiyet göstermişiz. Belki yaşarken bunun önemini bilememiş olabiliriz. Ama bugün yakın coğrafyamıza baktığımızda, Yemen'de en son yaşananlar, Irak'ta Şii-Sünni savaşlarını gördüğümüzde, Suriye de ise Işid'i, El-Nusra'yı gördüğümüzde gerçekten Ehl-i sünnet çizgisinin ne demek olduğunu, Ebu Hanife'nin bize göstermiş olduğu çizginin ne demek olduğunu, Hz. Mevlana'nın, Yunus'un sevgisinin ne demek olduğunu, Hacı Bayram Veli'nin tasavvufun ne olduğunu çok daha iyi anlıyoruz. Anadolu topraklarında hangi mezhebe sahip olursa olsun yüce dinimiz mensubu kardeşlerimizin bin yıldan fazla bir süredir hiçbir mezhebi çatışmaya girmeden nasıl kardeşçe bir arada yaşadığını görüyoruz. Elbette Türkiye'de din eğitimi hakkında birtakım eksiklikler olabilir ama bugün diğer İslam coğrafyaları ile kıyasladığımızda çok sade, çok düz, Ehl-i sünnet çizgisinde bir anlayışın nasıl bir huzur ve barış getirdiğini görüyoruz. Sevgili Peygamber Efendimizin hadisinden de anlaşılacağı üzere "Her çocuk İslam fıtratı üzerine doğar." Batılı filozoflarda din anlayışının, Allah inan-

cının doğuştan mı geldiği yoksa sonradan mı kazanıldığı noktasında birtakım farklı görüşler vardır. Bazıları doğuştan geldiğini, bazıları ise sonradan kazanıldığını savunmaktadır. Fakat biz Türkiye'deki din eğitimine baktığımız zaman -tabi burada da çok çalkantılı dönemler geçirilmiş- özellikle tek parti döneminde din eğitimine ara verilmiştir. Bunun gereçleri de var. Osmanlı'nın son dönemlerine baktığımızda, din eğitiminde büyük istismarlar görüyorsunuz. Dolayısıyla bunun önüne geçilmek için birtakım hamleler yapılmış ama bu düzenlemelerin de doğru ya da mükemmel olduğunu söylemeyiz. Kur'an ya da din eğitimin yasaklandığını dönemler olmuş. Bırakın devletin okullarında, kendi ailelerinde dahi din eğitimi verememişler, belli dönemlerde yasaklarla karşılaşmışlar. Tabi ki daha sonraki süreçlerde bunun önü açılmıştır. Bugüne baktığımızda son yapılan düzenlemeler ile birlikte özellikle imam hatip okullarının tekrar açılması, diğer liselerde ve ortaokullarda Kur'an derslerinin, ilköğretimlerde din dersinin tekrar konulması, bütün bunlara baktığımızda din eğitimi anlamında birtakım atılımlar yapılmış gözüküyor. Fakat bunların içi dolu mu, boş mu; amaçlarına uygun hareket etmektedir mi; olumlu bir netice alabilecek miyiz? Bütün bunları ilim camiasının içinde hocalarımız karar verecektir. Ben şuna inanıyorum ki; içinde bulunduğumuz şartların geçmiş dönemlere göre daha pozitif olduğunu söyleyebiliriz. Tabi bunu bizim gayretlerimizle daha ileri seviyeye geçireceğini düşünüyorum. Burada en önemli konu din eğitimdeki istismardır. Buna müsaade edilmediği zaman, özellikle din eğitimi veren okulların siyasi partilerin arka bahçesi haline dönüştürülme gayretinden vazgeçildiği zaman biz din eğitiminin daha güzel

bir şekilde verileceği kanaatini taşıyoruz. Bugün Türk toplumun en önemli problemlerinden birinin ahlaki yozlaşma olduğunu biliyoruz. Türkiye'nin son on yılına baktığımız zaman gayri ahlakilik adına aklınıza ne geliyorsa -uyuşturucudan, fuhuşa, yolsuzluktan, hırsızlığa- bunların en az yüzde 200 arttığını görüyoruz. Biz bunun cehaleti yenerek ortadan kaldırabiliriz, ahlak ve eğitim seviyesini yükselterek başarabiliriz.

PROF. DR. CEMAL TOSUN'UN ÇALIŞTAY AÇILIŞ TEBLİĞİ

Türk Eğitim Sen'in Sayın Genel Başkanı, değerli milletvekilim, Türkiye Eğitim Sen'in ve Kamu Sen'in değerli yöneticileri. Eğitime ve din eğitimine gönül vermiş, çalıştay çağrısına koşarak gelmiş değerli meslektaşlarım, hepinizi yürekten, canı gönülden saygıyla ve muhabbetle selamlıyorum.

Ben sözlerimi çok fazla uzun tutmayacağım. Sadece çalıştayımızın konusu, amacı ve yöntemi hakkında bilgi vermeyi tercih edeceğim. Din eğitiminin lüzumu ve benzeri hususlarda benden önceki açılış konuşmacıları, değerli katılımcı arkadaşlarımız söylenebileceklerin çoğunu söylemiş oldular. Zaten esas olan da sizlerin çalıştay boyunca söyleyecekleriniz.

Çalıştayımızın adı: Türkiye'de din eğitiminin sorunları ve çözüm önerileri. Fakat bir sınırlama söz konusu: Bu çalıştayda sadece örgün din eğitiminin yani ilk, orta ve yükseköğretimde din öğretiminin sorunları ve çözüm önerileri tartışılacak. Yaygın din eğitimi, yani Diyanet İşleri Başkanlığımızı ilgilendiren boyut sendikamız tarafından bilerek ve isteyerek, diğer bir sendikanın işine karışmak olmasın diye, konu dışı bırakıldı.

Değerli arkadaşlar, bu konuşmaya hazırlanırken şöyle başlamak geldi içimden: size bir kötü haberim var, bir iyi haberim var, bir de karışık haberim var. Kötü haber; gördüğünüz gibi Türkiye'de din eğitiminin çok sorunu var. Yani böyle bir din eğitimiyle, din anlayışımızı, Allah tasavvurumuzu düzeltmemiz herhalde çok zor. Tanrı tasavvuru, Allah tasavvuru düzgün olmayan milletlerin hiçbir şeyi düzgün olmazmış, diye bir söz var; onu hatırlatmak isterim

bu vesileyle. Bu kötü haberdi. İyi haber nedir diye soracak olursanız; çözüm önerileri için koşup gelen gönüllüler var, çözüm önerisi olan insanlar var, yurt çapında göreve talip olanlar var. Dolayısıyla, derdi veren Allah dermanını da verirmiş derler ya, belki bu derman da bizlerin ve sizlerin gayretiyle ortaya çıkacaktır. Demek ki din eğitiminin sorunlarını çözebiliriz; bu da iyi haber olsun. Karışık habere gelince; orası adı üstünde biraz karışık. Efendim, eğitim ve din eğitimi konusunda kiminin çözüm dediğine kimi sorun diyor; ter si de söz konusu. Sorunlar ve çözümler sürekli birbirinin alternatif olarak çıkıyor karşımıza. Dolayısıyla bir üçüncü yaklaşımla konuyu ele almadığımız takdirde çözüm üretmemiz ya da çözüm diye öne sürdüklerimizin gerçekten çözüm olabilmesi oldukça zor gözüküyor. Örneğin yüksek din eğitiminde son yıllarda yaşadığımız bazı olaylar var. YÖK'ün ilahiyat programlarına doğrudan müdahale edip felsefe, pedagoji gibi konularda programlara müdahalesi. Nedir bu yapılmaya çalışılan; mantıklı bir açıklaması var mıdır? Zorlama yöntemle, hiç akademik hayata yakışmayan bir yaklaşımla ortaya çıkmış bir durum. Neden böyle bir durum var? Çünkü bunun savunucuları var, bunun vaizleri var. Çünkü bir kısım insana göre Türkiye'de yüksek din eğitiminin esas problemi, sorunu felsefe ve pedagoji derslerinin varlığıdır. Hem var oluşları hem de öğrettikleri sorgulanmaktadır. Düşünmeyi, sorgulamayı, öğrenciye-öğrenene göre düşünmeyi öğretmeye çalıştıkları için itaati, taklidi esas alan bilgi ve öğrenme yaklaşımına uymadığından sorun olarak görülmektedir.

Bazılarına göre ise sorun, Türkiye'de yüksek din eğitiminin sorunu; felsefe bilmeyen, pedagojiden habersiz -aynı hendese bilmeyen müftü misali- insanların yetiştirilmesidir. Ve bu iki görüşün de savunucuları ve bu ikisinin de politikasını üretenler vardır. Hangisi doğrudur? İstihdama

yönelik eğitim vermelidir, yüksek din eğitimi diyenler vardır. En büyük sorun ilahiyatçıların istihdam edilecekleri, hizmet verecekleri alanların yeterlilikleriyle donanımlı bir şekilde yetiştirilmemelidir diyenler vardır. İstihdam alanına yönelik bir eğitim vermek ilahiyat eğitimini sulandırmaktadır, zayıflatmaktadır diyenler bulunmaktadır. Önce ilahiyatı bilen imanlı insanlar yetiştirilmek lazımdır, tezini ileri sürenler vardır. İlahiyat alanında öğretmen yetiştirmek yok bu yaklaşımda. Ortaöğretime, ilköğretime seçmeli dersler konuldu Temel din bilgileri dersi, Hz. Muhammed'in hayatı dersi, Kuran-ı Kerim dersi konuldu. Fakat bunları okutacak öğretmenlere ne doğru düzgün hizmet içi eğitim verildi ne de yeni atanacaklara yönelik olarak din dersini okulda verecek bir yeterlik kazandırmaya yönelik bir çalışma yapıldı. Aksine öğretmenlik eğitimine yönelik olan programlar ve dersler ilahiyat eğitiminden uzaklaştırılmaya çalışıldı ve uzaklaştırıldı.

Çözüm nitelikte midir, nicelikte midir konusunda da bir anlaşma sağlamış değiliz. Kimilerine göre görüntü, şekil önemli. Kimileri nicelik ne kadar çok olursa oraya gelen insanlar oranın havasından etkilenseler yeter zihniyetinde hareket ederken kimileri ise az olsun, emin adımlarla olsun, nitelikli insan yetiştirelim demekte. Yetiştirdiğiniz imam yarın imam olmasın. Yetiştirdiğimiz ilahiyatçı yarım ilahiyatçı olmasın. Pedagoji de bilsin, felsefe de bilsin. Bir önemli sorun alanı da Arapça öğretimi alanında kendini göstermektedir. Bu konuda da farklı yaklaşımlar söz konusudur. Kimisi Arapça eğitimini -ki İslam ilahiyatında çok önemlidir- önemsemek adına İslam ilimlerini Arapça için alet durumuna getirmeye çalıştılar ve halen çalışıyorlar. Alet ilmi olan Arapça mı yoksa İslam İlimleri mi anlaşılamaz hale geldi. Esasen ülkemizin temel sorunlarından birisi her türlü dili öğretememek, Arapça da bunun içerisinde. Arap-

ça öğretmek için tefsirde, hadiste, fıkıhta İslam tarihinde yani amaç olan ilimlerde Arapçaya bir mahkûmiyet, bir alet edinme durumu ortaya çıktı. Hangisi doğru, çözüm nerde? Sonuç itibarıyla değerli hocalarım, mesele bir zihniyet meselesi. Benden önceki konuşmacılarımız da belirttiler. Bir kısmımıza göre birçok badire atlatmasına, birçok eksikliklerine rağmen Türkiye'deki din eğitimi anlayışı, imam hatip lisesi anlayışı, ilahiyat fakültesi anlayışı gerçekten özgün ve İslam'ı anlamada güçlü bir anlayış olarak kendisini göstermekte; ama bazılarına göre Türkiye'deki bu din eğitimi anlayışı, Türkiye'deki din eğitiminin temel sorunudur. Farkında olmadan, aklı, bilgiyi atlayıp doğrudan imana, marifete, hakikate ulaşmak isteyen bir zihniyet var sanki ortalıkta dolaşan. Hâlbuki Ahmet Yesevi Hazretleri ne güzle söylemiş: "Tarikata şeriatsız girenlerin şeytan gelip imanını alırmış. İş bu yola pirsiz dava kılanları şaşkın olup ara yolda kalır imiş." Ki, irfan ehlinden olanların, mesela İmam Rabbani Hazretlerinin de benzer yönde tespitleri ve sözleri vardır. Dolayısıyla burada şeriat bilgiyi, ilmi temsil eder. Marifet ve hakikat onun üzerinedir. Temelinde bilgi, ilim vardır, akıl vardır. Bu millet son yıllarda İmam Mâturidi'nin izini buldu. Heyecanlandı, özellikle bizim gibi insanlar. Hatta Türkiye'nin nereyse tamamı İmam Mâturidi'yi bulduk diye heyecanlandı. Neden heyecanlandı? Çünkü bizden biri, bizim itikatta imam olarak bildiğimiz; fakat bir türlü kendisinden haberdar olmadığımız, eserlerini görmediğimiz, yayımlanmamış, tercüme edilmemiş. Onu bulduk, aklı bulduk. Aslında sadece aklı bulmadık. Biz aslında din eğitiminde ilahiyat alanında duygu akıl dengesini bulduk İmam Mâturidi vasıtasıyla; ama gel gör ki biraz önce de belirttiğim gibi hem yüksek din eğitiminde hem de genelde din eğitiminde Türkiye'de gidişat sanki bu Mâturidi'yi bulma ile ortaya çıkacak hususların önüne geçmeye çalışan bir görüntü arz etmektedir. Duygusal din-

darlık her zaman reaktif bir dindarlıktır. Güçlüdür. İmanlı gözükür; fakat aksine olan dengeleri, vermesi gereken dengeleri tam olarak veremediğinden dolayı doğru olanı her zaman isabet ettiremeyebilir. Günümüzde İŞİD'i, Taliban'ı, benzeri hareketleri doğuran İslam anlayışlarının temelinde reaktif İslami yaklaşımlar vardır. Bunlar lazımdır. Gerektiğinde kullanılır. Lakin İslam ilahiyatının proaktif olması gerekir. Tepkisel değil, ön alıcı, aklı ve duyguları birlikte dengeli kullanabilen insanlar yetiştirmesi gerekir. Dolayısıyla acaba soru hangisidir ve çözüm nerededir konusunda çok kolay karar vermek mümkün değildir. Ben bir din eğitimi bilimcisi olarak din eğitimi konusunda çok rahatlıkla bazı cümleler, bazı önermeler söyleyebiliyorum. Bana göre din eğitimi bir din meselesidir. Lakin sadece din meselesi değildir. Çünkü din eğitimi aynı zamanda milli bir meseledir, toplum meselesidir; ama bununla da sınırlı değildir. Din eğitimi aynı zanda hukuki bir meseledir. İşte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bir karar verdi ve ne yapacağımızı şu anda bilmiyoruz. Din eğitimi evrensel bir meseledir. Din eğitimi ahlaki bir meseledir. Hatta ve hatta bana göre din eğitimi en sonunda politik bir meseledir. Evet, dini ve din eğitimini politikaya alet etmemek gerekir. Buradaki politikadan kastedilen şey milli eğitim politikasıdır, devlet politikasıdır. Bir partinin, bir hizibin, bir cemaatin, bir tarikatın politikasını kast etmiyorum. Bu bir eğitim politikası meselesidir. Ne öğreteceksiniz, kime öğreteceksiniz, nasıl öğreteceksiniz konusunda din eğitiminde politika üretmek gerekir. Mesele bu kadar karmaşık ve büyük olduğu için insanların sorun dediklerine çözüm, çözüm dediklerine sorun diyebilme imkânı ortaya çıkmaktadır. Aynı, teşbih yerindeyse, körlerin fili tanımlaması gibi.

Çözüm nerededir? Çözüm, bütüncül bakabilmektedir. Çözüm nerededir? Çözüm farklı zaviyelerden çoğulcu

bakabilmektedir ki, bizim camiamızın, burada toplanmış olan sizlerin bu konuda yeterli bakış açılarına sahip olduğumuzu ve çalıştayımız boyunca böyle davranabileceğimizi biliyorum ve ümit ediyorum. Din kültürü dersleriyle ilgili öğretmen eğitimi sorunlarımız var. Din kültürü dersimiz duruyor; fakat ne lise düzeyinde ne ilk ve ortaokul düzeyinde öğretmenini yetiştirecek programımız kaldı. Aynı şekilde biraz önce ifade ettiğim gibi üç tane ders konuldu; fakat ilahiyat fakültesi mezunu, Kuran nasıl öğretilir konusunda bir harf bile duymamıştır. Kuran öğretimi teknikleri diye sorduğumuzda Kuran Hocamızın yapabildiği tek şey önceki ezberleri tekrar ettirmektir. Bu alanda bilgi eksikliği vardır. Üretilmemiştir, bilgi. Bunun yanında başka seçmeli derslerde konuldu. Örneğin temel dini bilgiler Hıristiyanlık, temel dini bilgiler Yahudilik dersleri ve programları şu anda yürürlüktedir. Bunun gelecekteki eklentisi bir sorun mudur bilmiyorum, temel dini bilgiler adı altında çeşitli farklı İslami mezhep ve yorumların da talepleri veya hukuka taşınması olacaktır. Bu bir öngörü. Bunun da tartışılması gerekir. Aynı şekilde yeni konulan bu seçmeli derslerin öğretmenleri yok. Programları hakkındaki ilk tespitler ve bilimsel raporlar hiç de olumlu sonuçlar içermiyor; kitapları hakkındaki ilk tespitler ve raporlar hiç iç açıcı değil. O zaman imkanları heder etmek, bir hayra şer ile başlamak, bir doğruyu yanlış ile başlayarak götürmeye çalışmak gibi bir sıkıntıyla karşı karşıyayız. Hem sayılarla hem çoklukla uğraşıyoruz. Sanki Tekasür Suresini okumuyoruz ve ders almıyoruz. Nitelikle, kıymetle, kaliteyle, yeterlikle ilgili boyut maalesef hep ikinci sırada kalmış; hatta hiç sıra gelmiyor.

İmam Hatip Ortaokulları ve Liseleriyle ilgili de mutlaka buraya katılan ve imam hatip lisesinden gelen öğretmenlerimizin sorunlarla ilgili tespitleri ve çözüm önerileri ola-

caktır. Bu konuda da belki nicelikle ilgili bu kadar artışın beraberinde nitelikle ilgili bazı sorunların getirilmiş olması muhtemeldir. Bu konuda yapılmış, bilimsel araştırmalar ve veriler henüz elimizde yoktur. Onun için katılımcı arkadaşlarımızın bu konudaki tespitleri bizim için çok önemlidir. İmam hatip liselerine yerleştirme, bazı okulların gönüllü gönülsüz imam hatibe dönüştürülmesi gibi hususların üzerinde çok fazla durmak istemiyorum, pedagojik boyuttan daha öte konular oldukları için.

Değerli katılımcılar, konu çerçevemiz bu şekilde; örgün eğitimde ilkokul, ortaokul, lise ve yükseköğretimde din öğretiminin sorunlarının ve çözüm önerilerini ortay koymak. Amacımız elbette bu millete layık bir din eğitimi için gerekli çözüm önerileri üretmek. Fakat tek bakış açısıyla değil. Bütün zaviyelerden bakarak, yanlışın niçin yanlış olduğu, sorun olan şeyin niçin sorun olduğunu veya niçin sorun olmadığını, çözüm olan şeyin niçin çözüm olduğunu, diğerlerinin de niçin çözüm olmadığını da birlikte tartışarak sonuçlara ulaşılacak ve kararlar olarak yayınlanacak. Bir metin oluşturabilmek amacındayız ki bunun Türkiye'de din eğitim alanında önemli bir katkı olmasını diliyor ve umut ediyoruz.

Yöntem olarak nasıl çalışacağız? Değerli arkadaşlar bu bir çalıştay. Bir akademisyen hocamız moderatör ve yardımcısı olarak belirlenmişler. Üç komisyonumuz var. Her komisyonun bir moderatörü bir de yardımcısı olacak. Bu arkadaşlarımız bir sunuşta bulunacaklar; fakat bu, bu konudaki sorunların ve çözüm önerilerinin tespit edildiği bir konuşma değil. Genel çerçeve çizilecek, esnek bir şekilde. Konu ve yöntem ortaya konduktan sonra siz değerli katılımcıların, bildiğim kadarıyla sendikadan bize verilen bilgilere göre daha önce kendi aranızda illerde yapmış olduğunuz çalıştaylar, çalışmalardan getirdiğiniz bilgilerden

herkesin bu konudaki görüşleri, fikirleri bir beyin fırtınası şeklinde veya benzer uygulamalarda ele alınacak ve raportör arkadaşlarımız söylenenleri kaydederek, bu söylenenlerden hareketle bir metin oluşturacağız. Kısacası hazır bir metni müzakere etmeyeceğiz, hep birlikte bir metin oluşturmayı tercih edeceğiz. Böyle bir tercihte hayır vardır diye ümit ediyorum. Çünkü önceden hazırlanıp sunulan metinler çoğu zaman insanların fikirlerini ve düşüncelerini yönlendiriyor, sınırlandırıyor ve böylece çoğu şey konuşulmuş olmuyor. Dolayısıyla bu çalıştayda, sendikamızın da onayıyla böyle bir yol tercih edeceğiz. Ben çalıştayımızın hepimize, ülkemize, milletimize hayırlı olmasını, başarıyla sonuçlanmasını Cenabı Hak'tan niyaz ediyorum. Bu duygularla hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ ÇALIŞTAYI

KOMİSYON RAPORLARI

"TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ" ÇALIŞTAYI

YÜKSEKÖĞRETİMDE DİN EĞİTİMİNİN PROBLEMLERİ VE GELECEĞİ KOMİSYONU RAPORU

a. İlahiyat Fakültelerinin Müfredatları Üzerine Görüşler, Yüksek Din Eğitiminin Hedefleri

İlahiyat diyalektiği, rasyonel eleştiri geleneğini öğrenen, estetik anlatı ve tutumları önemseyen, tâbi olmak yerine düşünen, ahlaki tavırları öne çıkaran bir bakış açısına sahip karakter taşımalıdır.

İlahiyat geleneği lafızcı yaklaşımların etkisinde kalarak, manayı ve gayeyi esas alan tavırdan uzaklaşmıştır. Yeniden akıl merkezli, kutsal metinlerdeki manayı/maslahatı esas alan yorumlama çerçevesinde anlaşılması sağlanmalıdır.

Sosyal değişme ve modern dönemin ihtiyaçlarını esas alan bir din anlayışı üzerinden müfredat oluşturulmalıdır.

Din eğitimi çoğulculuk fikri çerçevesinde ele alınmalıdır.

İlahiyat fakültelerinde bilimsellik ve ifade özgürlüğünün sağlanması hedeflenmelidir.

İlahiyat öğretiminde kültürümüzün kurucu unsurları olan dil, tarih ve gelenek arasında bağ kuran ve Türk milletinin kimliğini dikkate alan bir İslam yorumu benimsenmelidir.

İlahiyat öğrencileri arasında ideolojik ve meşrep farklılıklarından dolayı yapılan çatışmaların engellenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. İlahiyat programları bu çerçevede yeniden ele alınmalıdır.

Yetişkin eğitimi açısından cinsiyet ayrımı problemlidir. Karma eğitim, etkileşim aracığıyla sosyal bir öğrenme modeli olarak korunmalıdır.

İlahiyat fakülteleri dışlayıcı ve dogmatik dili bırakarak kuşatıcı ve olumlu bir dil kullanmalıdır.

İlahiyat Fakültesi programları; kelam, felsefe, psikoloji ve sosyoloji gibi ilimleri, özellikle akli düşünmeyi esas alan ilimleri bulundurmalıdır.

Eğitilecek kitlenin ihtiyaçları belirlenmeli ve ona göre eğitim verilmelidir.

Fakültelerin Ortak İsim Problemi

Aynı amaca matuf olarak kurulmuş, ancak farklı isimlere sahip fakültelerin var olması, bir problem olarak görülmektedir. Sahip olduğu geleneğin de dikkate alınması neticesine İslami İlimler, Din Bilimleri vb isimlere sahip tüm fakültelerin İlahiyat Fakültesi ortak isminde birleştirilmesi gerekmektedir.

Fakülte Yapısı İle İlgili Problemler

Fakültelerin eğitim süresi 4 yıl olarak belirlenmeli ve bu sürenin ilk iki yılı temel ilahiyat alan eğitimine ayrılmalı, son iki yıl ise branşlaşmaya göre planlanmalıdır. Fakültelerin akademik yapılanmalarında İlahiyat Fakültesi akademik yapısının korunması gerekmektedir.

Asistan alımlarının anabilim dalı ihtiyaçları göz önünde bulundurularak 33-a (fakülte kadrosuna) yapılmalıdır.

Müfredatın Yetersizliği

Amaçları gerçekleştirici nitelikte olmayan, bütünselci yapıyı barındırmayan dağınık bir müfredatın var olduğu düşünülmektedir. İlahiyat Fakültelerinde sıklıkla program değişikliğine gidilmesi, ciddi sıkıntılara sebep olmaktadır.

Kur'an öğretimi konusunda öğrenci odaklı, Kur'an öğretim teknikleri kullanılarak, birebir şekilde yapılmalıdır.

Ortak Müfredat Sorunu

Müfredatın Bologna süreci dikkate alınmak sureti ile yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

İlahiyat Fakültesi müfredatında hangi dersin hangi yılda okutulması gerektiği yeniden düzenlenmelidir.

Aklı ve bilimi göz ardı etmeyen bir paradigma ile dinin asli kaynaklarına bakabilme kabiliyetini kazandıran bir program geliştirilmelidir.

İlahiyat fakültelerinde belirlenen seçmeli derslerin bir kısmının sorunlu olduğu düşünülmektedir.

Öğrenci Kontenjanlarına Dair Problemler

Öğrenci kontenjanları öğretim üyesi ve ihtiyaçlar dikkate alınmak sureti ile ele alınmalıdır. Bu çerçevede fakülte kontenjanlarının azaltılması ve öğretim üyesi sayısının artırılması gerekliliği tespit edilmiştir.

Fakülteye Giriş İle İlgili Problemler

Fakültelere öğrenci kabulünde YGS (Birinci Aşama) sınavı dikkate alınmaktadır. Bu durum fakülteye gelen

öğrenci profilinde sıkıntılara neden olmaktadır. Fakülteye öğrenci kabulünde iki aşamalı sınav düzeninde LYS (İkinci aşama) sınavı dikkate alınmalı ve YGS sınavı ile öğrenci kabulü durdurulmalıdır.

Lisans Eğitimine Dair Problemler

İLİTAM programlarının yenilenmesi, kontenjanının sınırlandırılması ve devam edenlerin yüz yüze eğitim oranının % 30 oranına çıkarılması gerekmektedir.

Felsefe, Arapça, Eğitim Bilimleri dersleri İlahiyatçılar tarafından değil o alanla ilgili uzmanlar tarafından verilmelidir.

İlahiyat Fakültelerinde öğretim elemanları YÖK tanımlarına göre derslerini vermeli ve dersler haftalık ders müfredatına uyumlu bir şekilde takip edilmelidir.

İlahiyat Fakültelerinde bulunan programlar arası geçiş sağlanmalı ve çift ana dal eğitimi verilebilmelidir.

Lisansüstü Eğitime Dair Problemler

Yüksek Lisans ve Doktora imtihanları alanda yeterliliği belirleyecek şekilde yazılı ve sözlü yapılmalıdır.

b. Öğretmen Yetiştirme; öğretmen Yetiştirmede Branşlaşma

Problemler

İlahiyat Fakülteleri bünyesinde, Din Hizmetleri, Okul Öncesi Öğretmenliği, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği ve İHL Öğretmenliği şeklinde branşlaşmalara

gidilmeli ve İlahiyat Fakültesi programları bu branşlaşmalara katkı sağlayacak şekilde zenginleştirilmelidir.

Öğretmenlik mesleğinin özel bir eğitim gerektirdiği gerçeğinden hareketle, İlahiyat Fakültesi bünyesinde DİKAB bölümleri marifetiyle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretmeni yetiştirmeye devam edilmelidir.

2014 Nisan ayından itibaren Yüksek Öğretim Kurulu kararı ile DİKAB bölümlerine öğrenci alımı durdurulmuştur. Bu uygulama DİKAB öğretmeni yetiştirmeye vurulmuş bir darbedir ve ivedilikle karar gözden geçirilmek suretiyle geri çekilmelidir.

DİKAB bölümlerinin müfredatlarının yetersizlikleri üzerine yapılan eleştiriler dikkate alınmak suretiyle müfredatlar gözden geçirilmeli ve yenilenmelidir.

Okul öncesi din eğitimi hizmeti, ilahiyat fakültesi mezunları tarafından özel eğitim sertifikası alanlarca verilmelidir.

c. Yaygın Din Eğitimi

Problemler

İlahiyat Fakülteleri, mezunlarının istihdam alanları dikkate alınarak planlanmalı ve bu planlama fakülte içi programlarla sağlanmalıdır.

Yaygın Din Eğitimi kapsamında, Kuran Kursları, Sosyal Hizmetler ve Sağlık Hizmetleri alanlarında faaliyet gösterecek eğitici, öğretici ve danışmanların yetiştirilmesine yönelik programlar açılmalıdır.

İlahiyat Fakültelerinin bünyesinde var olan uzaktan eğitim faaliyeti (İLİTAM) ile ilgili düzenlemeler yapılmalı ve bu sistem ile öğretmen yetiştirilmesine son verilmelidir.

"TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ" ÇALIŞTAYI

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSLERİNİN ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ KOMİSYONU RAPORU

DKAB ÖĞRETMENLERİNİN YETERLİLİKLERİ, ÖĞRETMENİN ROLÜ VE STATÜSÜ

DKAB öğretmenlerinin kişisel gelişim açısından eksiklikleri vardır. Bunlar öğrenciler, okul idaresi diğer öğretmenler ve velilerle ilişkileri konusunda birtakım problemler doğurmaktadır. Özellikle iletişim, pedagojik formasyon eksiklikleri dikkat çekmektedir. Bu sebeplerle günümüzün gereksinimlerine karşılık verilebilecek, öğrencilerin yaş, gelişim ve ilgilerine hitap edebilecek bir dil geliştirilememektedir. Bu durum öğrencilerin derse olan ilgisini azaltmakta, öğretmenlerin motivasyonunu ise düşürmektedir.

Bununla bağlantılı olarak öğretmenlerimiz gerek eğitim gerekse din eğitimi alanından getirilen yeni bilgi, yöntem ve yaklaşımları kabul edip uyum sağlamakta zorlanmaktadırlar.

Toplum tarafından DKAB öğretmenlerinden beklentinin çok yüksek olması öğretmenlerimizin görev tanımlarının dışında pek çok alanda da yeterli olmalarının beklenmesi bazı problemler doğurmaktadır.

Dinin insan hayatındaki pek çok konu ile ilgili olması sebebiyle, DKAB derslerinde müfredat dışına çıkılabilecek pek çok durumla karşılaşılabilmektedir. DKAB öğretmenlerinin müfredat dışına çıkarak kendi din anlayışlarına

göre ders anlatmaları ise hem eğitsel anlamda hem de hukuki anlamda sıkıntılar doğurmaktadır.

DKAB öğretmenleri karşılaştıkları mezhep farklılıkları ile ilgili konularda nasıl davranmaları gerektiği ile ilgili yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olduklarını düşünmemektedirler.

Çözüm önerisi:

DKAB öğretmenleri özellikle iletişim, kişisel gelişim, eğitim ve din eğitiminde yeni gelişmeler (dinlerarası, kültürlerarası din eğitimi ya da mezhep farklılıklarının nasıl ele alınacağı gibi) gibi konularda hizmetiçi eğitim almalıdırlar. Bu programlar öğretmenlerimizin ilgi ve istekle katılabilecekleri, onların ihtiyaç duydukları konuları içeren ve teoriden ziyade uygulamaya yönelik olarak hazırlanmalıdırlar. Bu eğitimlerde amaç, öğretmenlerin motivasyonlarını artırmak ve karşılaştıkları sorunlarla ilgili kullanılabilecek pratik bilgileri paylaşmak olmalıdır.

Dersler alan eğitimi ve pedagojik formasyon almış olan öğretmenler tarafından verilmelidir.

DKAB ÖĞRETİM PROGRAMI

DKAB programı içerisinde mezhep farklılıklarının müfredatta nasıl yer alacağına dair bazı problemler yaşanmaktadır. Örneğin din anlayışındaki yorumlar ünitesinin 7. sınıflar için anlaşılmasının zorluğu pek çok DKAB öğretmeni tarafından dile getirilmektedir. Ayrıca bu konuların doğru ve yeterli derecede anlaşılamaması öğrenciler arasında bazı önyargıların oluşmasına, ya da var olan önyargıların derinleşmesine sebep olabilmektedir.

Lise müfredatında DKAB derslerinin 1 saat olması sebebiyle, programda belirlenen kazanımların verilmesi

mümkün olmamaktadır. Zira kazanımlar 1 saatlik bir ders için oldukça fazladır.

Lise programında ilk ve ortaokul programında yer alan tekrar konular bulunmaktadır. Bu konular öğrencilerin ilgisini azaltmakta dersin verimliliğini düşürmektedir.

Seçmeli dersler ile ilgili olarak yapılan planlamada bazı sıkıntılar göze çarpmaktadır. Örneğin, Lise Temel Dini Bilgiler-1 dersi içerik ve kazanım olarak yoğunluğu sebebiyle zamanında bitirilememesine karşın, TDB-2 dersi içerik ve kazanım olarak yetersizdir.

Zorunlu olarak verilen DKAB dersi ile seçmeli olarak sunulan dersler hem kazanım hem de içerik olarak pek çok noktada benzer görünmektedir. Bu nedenle seçmeli derslere olan ilgi giderek düşmekte, seçmiş olan öğrencilerdeki motivasyon ise azalmaktadır. Bu durum seçmeli derslerin müfredatta bulunma amaçlarına hizmet etmek yerine derslerin amacına ulaşamadığını ortaya koymaktadır.

DKAB dersinin amaçları zorunlu bir ders olması hasebiyle pek çok noktadaki hassasiyet ve ihtiyaçlar gözetilerek hazırlanmıştır. Ancak DKAB öğretmenleri dersin amaç ve kazanımlarının daha net olması ve amaçlarının daha belirgin olmasını talep etmektedirler.

DKAB programları günümüzde tartışılan ve kullanılan bazı problem ve kavramlara yer vermemektedir. Örneğin cihad, faiz, ilay-ı kelimetullah, kul hakkı, dürüstlük gibi bazı kavramlar konusunda öğrencilerin nasıl bir bakış açısına sahip olmaları gerektiği müfredatta yer almadığı için öğretmenlerin yorumuna bırakılmaktadır.

Bazı konuların işlenişinde dersin saatinden ya da konunun özelliğinden kaynaklanan bazı nedenlerle sıkıntı yaşanmaktadır. Örneğin 6. Sınıftaki Namaz ünitesi yeterli şekilde işlenememektedir.

Okul öncesi eğitimde, çocukların sorularına cevap verebilecek şekilde öğretmenlerin yetiştirilmesi yetersizdir.

Öğrenciler din konusunda bilgilenmeye çok daha erken yaşlarda başlamaktadırlar. Özellikle yaygın din eğitiminde yaş sınırının kalkması ile bu bilgilenme okul öncesi döneme kadar inmektedir. Bu noktada DKAB dersinin 4. sınıfta müfredatta yer almaya başlaması bazı beceri ve tutumların öğretilebilmesinde geç kalınmasına neden olmaktadır.

Çözüm önerisi:

Mezhep farklılıklarının birer zenginlik olduğu vurgusunun önemsenmesi gerekir. Mezhep farklılıkları ile ilgili öğretmenlere yönelik seminer ve bilgilendirmeler yapılmalı, mezheplerarası bir din dersinin imkan ve sınırlılıkları tartışılmalıdır.

Lise müfredatının 1 saatten 2 saate çıkarılması veya ders içeriğinin 1 saate göre yeniden düzenlenmesi düşünülebilir.

Lise TDB-1 ve 2 derslerinin içerikleri yeniden düzenlenerek uygun şekilde dağıtılması gerekmektedir.

Zorunlu DKAB dersi, seçmeli derslerin gündemde olmadığı bir dönemde bu derslerin amaçlarını da kapsayacak şekilde hazırlanmıştır. Bu nedenle zorunlu DKAB dersinin içeriği ile seçmeli derlerin içeriği pek çok noktada kesişmektedir. Zorunlu DKAB dersinin içeriği, seçmeli dersler ile birlikte yeniden düşünülmeli ve programların birbirlerinden kopuk bir şekilde değil, bir bütün halinde hazırlanması gerekmektedir. Bu noktada DKAB dersi içeriğinde yer alan dini öğrenmeye yönelik içeriğin bir kısmı (namazın kılınışı, sure ve dua öğretimi gibi) seçmeli derslere kaydırılarak içeriğinin zorunlu din dersine uygun olarak düzenlenmesi düşünülebilir. Bu şekildeki bir düzenleme ile (seçmeli derslere kaydırılan içeriğin yeniden düzenlenme-

si), seçmeli derslerle birlikte ortaya çıkan tekrarlardan ve zorunlu bir din dersine gelen eleştirilerden de kurtulmuş olunabilir. Zorunlu DKAB dersinin içerik amaç ve kazanımları, seçmeli derslerin varlığı ile birlikte yeniden düşünülmelidir.

Okul öncesi öğretmenleri için dini gelişim ve öğrenme hakkında bilgilendirilecek dersler öğretmen programlarında yer almalıdır.

Müfredat programı (2000 yılında hazırlanan program şu anda birkaç küçük ekleme ve değişiklik ile halen uygulanmaktadır) günümüz koşulları ve ihtiyaçları dikkate alınarak yeniden gözden geçirilmelidir. Program geliştirmenin bir süreç olduğu unutulmamalı ve uygulanan programlarla ilgili tüm paydaşlardan (öğretmen, veli, idare, öğrenci, akademisyen vb) geribildirimler alınarak günün gereksinimlerine göre yenilenmesi bir süreç olarak devamlılık arzetmelidir.

KİTAP VE MATERYAL

DKAB ders programı pek çok üst düzey amaç ve kazanım içermektedir. Ancak ders kitapları bu üst düzey kazanımları karşılayabilecek seviyede ders programı ile uyumlu değildir.

Yapılandırmacı yaklaşım dikkate alınarak yapılan diğer branşlara ait kitaplar, etkinlikler, resimler ve öğrenciyi etkin kılacak pek çok çalışma ile ilgi çekerken; DKAB ders kitapları konuların anlatımını esas alarak hazırlanmış ve öğrenciyi etkin kılacak etkinlik ve çalışmalardan yoksundur. Bu ise öğrencilerin gözünde hem dersin konumunu zedelemekte hem de derse ilginin azalmasına neden olmaktadır.

Çözüm Önerisi:

Öğretim programının kazanımlarına ve öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun ders kitabı ve öğretim materyali geliştirilmeli, okullara araç- gereç ve kaynak takviyesi yapılmalıdır. Ders programında belirtilen kazanım ve amaçlara uygun yeni yöntem, materyal ve çalışma etkinliklerine ihtiyaç vardır

Öğretmenler için uzmanların çalışmaları ile oluşturulan ders materyalleri hazırlanmalıdır (çizgi film, slayt vb)

DEĞERLER EĞİTİMİ

DKAB dersinin en önemli amaçları arasında değerler olması gerekmektedir. Buna rağmen programda ve ders kitaplarında (hatta sorularda) ibadet konuları değerlerin önüne geçmiş gözükmektedir. Bu noktada değerlerin kazandırılmasında yetersiz kalınmaktadır.

Değerler ile ilgili konulardaki yaklaşımın ne olması gerektiğine dair ortak bir bakış açısı oluşturulamamıştır. Bu hem DKAB öğretiminin birlikteliği hem de tüm eğitim sisteminin birlikteliği (en azından okul bazında) noktasında tamamlanamadığı için öğrencilerin değerleri içselleştiremedikleri gözlemlenmektedir.

Öğrencilere çok bilgi verilince daha çok üst düzey amaçlara erişilebileceği zannedilmektedir. Halbuki amaca uygun olacak şekilde hem ders içinde hem de ders dışındaki etkinlikler üzerinde yeniden düşünülmelidir. Örneğin Kutlu Doğum etkinlikleri ile neyi amaçlıyoruz ve ne yapıyoruz üzerinde düşünülmelidir.

Çözüm Önerisi:

Değerler eğitimi sadece okulun yapacağı bir görev olarak algılanmamalıdır. Bu noktada, okul ile birlikte aile, toplum, cami, iletişim araçları vb gibi toplumun her kesiminin katılım ve desteği sağlanarak daha kapsamlı ve bütüncül bir bakış açısı geliştirilmelidir. Bu katılım ve destekte neyi nasıl amaçlayacağımızı ortak bir akılla belirlemeliyiz.

SEÇMELİ DERSLER

Seçmeli derslerde yaşanan en büyük sıkıntı öğrencilerin seviyelerinin farklılığıdır.

Dersin yeni olması nedeniyle kitap ve materyal temininde de sorunlar yaşanmaktadır. Örneğin kitap sayıları Şubat ayında istenmekte, ancak öğrenciler Mayıs ayında dersleri seçmektedirler.

Seçmeli derslerin seçilmesi ile ilgili bazı sıkıntılar mevcuttur. Örneğin, 7. sınıfa gelen ve ilk defa seçmeli ders almak isteyen öğrenciye 5. snıfın uygulanmasına izin verilmemektedir. Ayrıca adı seçmeli olan bu derslere bazı yerlerde okul idaresi tarafından yönlendirme yapılmaktadır.

Dersler son saatlere konulduğu için verimliliği düşmektedir.

Özellikle lise düzeyinde Hz. Muhammed'in Hayatı dersi ile ilgili içerik, kitap ve materyal eksikliği söz konusudur.

Seçmeli Kur'an dersi verecek öğretmenler Kur'an öğrenme ve öğretme teknikleri konusunda hizmet içi eğitimden geçirilmelidirler.

Özellikle Kur'an dersi için 15-20 kişilik sınıflar olması gerekirken kalabalık sınıflarda bu dersin işlenmesinde sıkıntılar doğmaktadır.

Çözüm Önerisi:

Seçmeli derslerin statüsü ve amacı üzerinde yeniden düşünülerek, bu ders programının felsefesi, uygulama ilkeleri ve tekniklerinin daha detaylı olarak program metninde açıklanması gerekmektedir.

Özellikle Kur'an-ı Kerim dersi için hizmetiçi eğitim ile öğretmenlerin yeterliliği artırılmalıdır.

Kur'an-ı Kerim derslerinde bireysel uygulama yapılması gerekliliği nedeniyle, 30 kişiyi aşan ve birbirlerinden seviye olarak farklı olan öğrencilerden oluşan sınıfların bu dersin amaçlarına uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Bu noktada kur sistemi getirilmesi bir çözüm olabilir. Bu sistemde sınıfların 12-15 kişiyi geçmemesine dikkat edilmelidir.

Seçmeli derslerin adı gibi, seçilmesinde veli ve öğrenci iradesinin hakim kılınması gerekir. Bu durum, isteyerek gelen öğrencilerle motive olan sınıfta derslerin daha verimli işlenmesi sağlanabilir. Aynı zamanda bu tercih hakkı, seçmeli mantığına, özgür iradeye ve İslam dininin öğretilerine de daha uygundur.

DKAB DERSLERİNİN UYGULAMASI

Kur'an mealinin derslerde kullanımına yeteri kadar yer verilmemektedir.

Derslerde anlatım yönteminin oldukça fazla kullanılması, farklı yöntem ve tekniklere yer verilmemesi nedeniyle hem sınıf yönetimi açısından sorun yaşanmakta hem de dersin verimliliği düşmektedir.

Ders işlenişinde farklı yöntem ve tekniklere yer verilmeyişi nedeniyle öğrenciler pasif kalmaktadır.

Çözüm Önerisi:

Öğretmenlerin özel öğretim yöntem ve teknikleri ile ilgili bilgilendirilmesi, bunun için uygulamaya yönelik hizmetiçi eğitim programlarının düzenlenmesi gerekmektedir.

Derslerde kullanılan dilin, sevgi ve birlik-beraberliğe dayalı olarak geliştirilmesi gerekmektedir.

DKAB DERSLERİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

TEOG sınavı nedeniyle derslerin yeterince işlenememekte, sınav odaklı olunması nedeniyle dersin asıl amaçlarına ulaşmak zorlaşmaktadır.

Çözüm Önerisi:

Sınav ve notla değerlendirilme kaygısı ile derslerin içselleştirilemediği düşünülmektedir. Notla değerlendirmeler, öğrenci seviyesinin göz önüne alınarak yapılmalı, öğrencilerin kendilerini başarılı olarak görebilecekleri ve bu anlamda tatmin duygusu ile motive olabilecekleri değerlendirme süreci işletilmelidir. Notla değerlendirilme olmadığında DKAB dersine yönelik olarak veli ve öğrenci tarafından gösterilen saygı ve ehemmiyet sekteye uğramakta olduğu daha önceki uygulamalarla sabittir. Bununla beraber öğretmenlerin notu korkutucu bir unsur olarak kullanmamaları, öğrencileri motive edecek bir unsur olarak kullanmaları önemsenmektedir.

TOPLUMSAL İLİŞKİLER

Veliler din eğitimi ile ilgili sorumluluğu okullara bırakmakta, çocuklarının eğitimi ile ilgili kendilerinin alması

gereken sorumluluğu da okuldan ve öğretmenlerden beklemektedir.

Modern çağın birtakım getirileri ile birlikte din derslerine gösterilen ilgi bazı kesimlerde azalmaktadır.

Velilerin öğrencilere verdiği yanlış din algısının dersin kazanımlarını olumsuz etkilemektedir.

Çözüm Önerisi:

Eğitim sadece okul, öğretmen, ders kitabı ve müfredatla sınırlı değildir. Bu sürecin, toplum ve öğrenci velilerini ilgilendiren geniş bir alanı vardır. Bu noktada velilerin ve toplumun diğer kesimlerinin yetişen yeni neslin eğitimi ile ilgili olarak sorumluluğu paylaşmaları gerekmektedir. Veli, öğrenci, öğretmen ve toplumun öğrenme ve öğretme sürecinde üzerlerine düşen sorumluluğu alacak şekilde bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla düzenlenecek velilere yönelik aile eğitimi seminerleri içerisinde din eğitimi de yer almalıdır. Toplumun bilinçlendirilmesi için kitle iletişim araçları kullanılmalı, kamu spotları oluşturulmalıdır.

"TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİ" ÇALIŞTAYI

İMAM HATİP LİSELERİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ KOMİSYON RAPORU

I-İMAM HATİP LİSELERİNİN STATÜSÜNE YÖNELİK SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Sorun : Milli Eğitim Bakanlığı'nın teşkilat şemasına bakıldığında, Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne, diğer ortaöğretim kurumları Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösterirken İmam Hatip Liseleri Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Öte yandan İmam Hatip Ortaokulları da Temel Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak eğitim öğretim görevlerini devam ettirmektedir. Bu durum İmam Hatip Okullarının statülerinin hem yasal zeminde, hem de toplum nazarında farklılaşmasına neden olmaktadır. Böylece İmam Hatip Okulları bazen bir meslek lisesi, bazen de Anadolu Lisesi şeklinde algılanmaktadır. Bu okullar din hizmetlerini yürütecek meslek elemanları mı yetiştirmelidir; yoksa hem dinini bilen, hem de farklı meslek alanlarını tercih eden insanlar mı yetiştirmelidir? Soruları karşımıza çıkmaktadır. İmam Hatip Liselerini sadece din hizmetlerine meslek elemanı yetiştiren kurumlar olarak görmek, halk nezdinde karşılık bulmadığı gibi dinini bilen, ancak din hizmetlerinin dışındaki alanlarda çalışmayı tercih eden bireyler yetiştirildiğinde de din hizmetlerini yerine getirecek ve İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerine öğrenci yetiştirecek okul ihtiyacı nasıl karşılanacaktır?

Çözüm: Bu okulların devlet nezdinde statüsünün netleştirilmesi gerekir.

Sorun : Öğrencilerin gelecekle ile ilgili hedeflerinin meslek yerine üniversite yönelimli olması, ÖSYM'de soruların ortak derslerden soruluyor olmasının neticesi olarak öğrencilerin meslek derslerini önemsememelerine, öğrenci ve meslek dersleri öğretmenleri arasında sorunlara neden olmaktadır.

Çözüm: İmam Hatip Liselerinde 2014-2015 öğretim yılında yürürlükte olan haftalık çizelgeye göre ders dağılımlarının:

• 11.sınıflarda ortak derslerin % 31, meslek derslerinin % 33, seçmeli derslerin % 33;

• 12. sınıflarda ise ortak derslerin % 20, meslek derslerinin % 41, seçmeli derslerin ise % 39 olduğu ;

Görülmektedir.

Öğrencilerin yönelimlerine göre (meslek-üniversite) 11.ve 12. Sınıflardaki seçmeli derslerin öğrencilerin hedef ve beklentilerine uygun olarak nasıl yapılabileceği hususunda rehberlik servisince yöneltme çalışmasının yapılması, bu çalışma neticesinde mesleki alan, sayısal alan ve sözel alan ağırlıklı sınıf yapılarının oluşturulması, sorunun çözümüne katkı sağlayabilir. Yine mesleki anlamda yükseköğretime devam edecek öğrenciler için de temel mesleki derslerdeki bilgi ve becerileri yoklayacak bir sınavın ÖSYM sistemine monte edilmesi düşünülebilir.

Sorun : 2013-2014 MEB verilerine göre 1361 İHO'nun 946'sı müstakil, 415'i ise İHL bünyesinde açılmış gözükmektedir. 2014-2015 öğretim yılında ise ilkokul ve ortaokullarla birlikte aynı bünyede açılan çok sayıda İHO'u bulunmaktadır. Bu duruma göre İmam Hatip Ortaokullarının, İmam Hatip Liseleri veya diğer okullar bünyesinde tek bir müdü-

re bağlı olarak açılması yasal ve yönetsel bakımdan çeşitli sorunları ortaya çıkartmaktadır. Zira Liselerin tabi olduğu idari yönetmelik ile Ortaokulların tabi olduğu idari yönetmelikler farklı olup kurumun fiziki yapısından başlayarak eğitim-öğretim de dâhil olmak üzere birçok noktada farklı hüküm ve düzenlemeleri içermektedir. Fiziki yapının yetersiz kalması nedeniyle genellikle aynı mekânların ortak kullanılması zaruretinden dolayı ilgili mevzuatın istediği; kurumlara tahsis edilmesi istenen farklı sınıflar, koridorlar ve bahçe düzenlemeleri yapılamamaktadır. Bir müdürlüğe bağlı olarak norma bağlanmış, aynı öğretmen kadrosu farklı iki kademede eş zamanlı olarak derslere girmek durumunda kalmaktadır. İdari yönetmelikler, kurumların seviye ve özelliklerine uygun olarak kendilerine özgü kurul ve komisyonların oluşmasını öngörmektedir. Bir müdürlük altındaki toplanmış farklı iki kademeden müteşekkil bir kurumun öğretmenlerinin önemli bir kısmı her iki kademede de derse girmeleri nedeniyle farklı iki kademenin mevzuatının kurulup çalıştırılmasını istediği farklı kurul ve komisyonlarda eş zamanlı olarak görev almak durumunda kalmakta bu da karmaşaya yol açmakta, yönetici ve öğretmenleri ciddi şekilde yormaktadır.

Çözüm : İmam Hatip Ortaokullarının bağımsız olarak açılmasına özen gösterilmesi, zorunlu olarak bir ortaokul veya lise bünyesinde açılan İmam Hatip Ortaokullarına ayrı bir müdür, müdür yardımcısı ve öğretmen normunun ayrılması, bu sayede bir müdürlük bünyesinde farklı iki idari yönetmeliğe tabi olmanın getirdiği karmaşanın ortadan kaldırılması, bünyede açılan okulların kurumsallaşmalarının yolunun açılması gerekmektedir.

II- İMAM HATİP OKULLARINDAKİ ÖĞRENCİLERLE İLİŞKİLİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Sorun : İmam Hatip Ortaokullarına Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okuma açısından hazırbulunuşluk düzeyleri farklı olan (Kur'an-ı Kerim okumayı bilen, az bilen veya hiç bilmeyen) öğrenci grupları gelmektedir. Farklı seviyedeki öğrencilerle aynı sınıf ortamında ders işleme noktasında zorluklar yaşanmaktadır.

Çözüm: Öğrenci alımında Kur'an-ı Kerim' i yüzünden okuma becerisini ölçen seviye tespiti yapılarak sınıf şubelerinin bu doğrultuda düzenlenmesi çözüme katkı sağlayabilir. Bu doğrultuda Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine düzenleyici hüküm konulması düşünülebilir.

Sorun : Eğitim bölgesine yönelik gerek demografik gerekse fiziksel ihtiyaç ve durum analizi yapılmadan çok sayıda İHO' nun açılması veya dönüştürülmesi okul çevresindeki velilerin öğrencilerini bu okullara zorunlu göndermelerine neden olmaktadır, bu durum İHO'da okumak istemeyen birçok öğrencinin bu okulları mecburen tercih etmelerine zemin hazırlamaktadır. Haliyle İHO' da öğrenci niteliği ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır.

Çözüm: İmam Hatip Okulları açılırken devletin ve toplumun beklentileri, ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı ve çok boyutlu analizler yapılmalıdır.

Sorun : Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) sınavlarına göre yapılan yerleştirmelerde akademik başarısı düşük öğrencilerin İmam Hatip Liselerini tercih etmesi veya sistemin bu okullara otomatik olarak yerleştirme yapması genel anlamda başarı seviyesini düşürmektedir. Bu durum, İmam Hatiplerin başarısız okullar şeklinde algılanmasına yol açmaktadır. Başarısı düşük öğrencilerin bu okullara otomatik olarak yerleştirilmesine neden olan sistemin bu haliyle devamı zaman içerisinde bu algının yerleşik kanaat haline gelmesine ve bu okulların itibarlarının kaybına sebebiyet vermektedir. Doğal olarak bu durum çok ciddi sorunlar oluşturmaktadır. (Ankara İli örneğinde, Eylül 2014 ayı itibariyle, en yüksek puanla öğrenci yerleşen Tevfik İleri Anadolu İmam Hatip Lisesi'nin taban puanı 418.7203, en düşük puanla öğrenci yerleşen Mamak Anadolu İmam Hatip Lisesinin taban puanı ise 96,0098'dir.)

Çözüm: Herhangi bir okula yerleşemeyen düşük puanlı öğrencilerin otomatik olarak İmam Hatip Liselerine yerleştirilmesinden vazgeçilmesi ile tercih dışı öğrenci yerleştirilmemesi daha uygun olacaktır.

Sorun : Akademik seviyesi düşük öğrencilerin bulunduğu okullardaki sınıfların kalabalık olması eğitim öğretimdeki başarıyı daha da düşürmektedir.

Çözüm: Akademik seviyesi düşük olan okullarda sınıf sayılarının düşük tutulacak düzenlemeler yapılmalıdır.

III- İMAM HATİP OKULLARINDAKİ MESLEK DERSLERİ ÖĞRETMENLERİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

A) MESLEKÎ SORUNLAR

ÖĞRETMENLERİN SAYISAL SORUNLARI

Sorun: Öğretmen yetiştirme ve istihdamında YÖK ve MEB arasında koordinasyon eksikliği vardır.

Çözüm : MEB ve YÖK anlaşarak öğretmen yetiştirmenin standarditasyonunu sağlamalıdır.

Sorun : Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni ilkokul 4.sınıf, ortaokul ve İHO'larda 5, 6, 7, 8; tüm ortaöğretim kurumlarında zorunlu dersler arasında yer almaktadır. Ayrıca İHL dışında tüm ortaöğretim kurumlarında seçmeli ders kapsamında Hz.Muhammed'in Hayatı, Temel Dini Bilgiler, Kuran-ı Kerim okutulmaktadır. İHL'lerile İHO'ların beklenmedik şekilde hızlı büyümesinden kaynaklanan sorunlar son yıllarda daha da artmaktadır. Yeterince meslek dersleri öğretmeni istihdam edilmemektedir.

Çözüm : Yeterince meslek dersi öğretmeni ataması yapılmalıdır.

Sorun : Mesleki Arapça dersine alanı Arapça olan Dil öğretmenlerinin girmesi daha yararlı olacaktır. Ancak alandan yetişmiş Arapça öğretmeni eksikliği giderilememektedir.

Çözüm: Arapça dil öğretmeni açığını kapayacak şekilde YÖK önlem almalıdır.

Sorun: Bazı bölgelerdeki öğretmen açığını vardır. Buralara ücretli öğretmenlerin istihdamı, öğretmenlik mesleğinin imajını zedelediği gibi öğretmen motivasyonunu da kaybettirmektedir.

Çözüm : Alan dışı, formasyonu olmayan öğretmenlerin, ücretli öğretmenler İHL ve İHO'larda görevlendirilmemesidir.

ÖĞRETMENLERİN EĞİTİMİ SORUNLARI

Sorun: Bazı İlahiyat Fakültelerinde pedagojik formasyon yeteri kadar verilememektedir.

Çözüm : İlahiyat fakülteleri formasyon derslerinin programlarını gözden geçirmeli alana yönelik, uygulamaya ağırlık verecek programlarla öğretmen yetiştirmelidir.

Sorun: Son yıllarda hızla artan İlahiyat fakülteleri yetişmiş akademisyen bulmakta sıkıntı çekildiğinden bazı İlahiyat Fakültelerinde yeteri kadar öğretim elemanı istihdamı yapılamamakta bu da meslek dersleri öğretmenlerini yetiştiren kurumlarda nitelikte zafiyet oluşturmaktadır.

Çözüm : İlahiyat fakültelerinde çalışacak akademisyen açığı giderilmelidir.

Sorun: Eğitim fakülteleri ile İlahiyat fakültelerinin öğretmen yetiştirme anlayışındaki ciddi farklılıklar.

Çözüm: Eğitim fakülteleri ile işbirliğine gidilmelidir.

Sorun: Mesleki Arapça programlarını uygulayacak öğretmenlerin yetiştirilmesinde gereken özen gösterilememektedir.

Çözüm : Mesleki Arapça öğretimi ciddiye alınmalıdır.

Sorun: Mesleği temsil yönünde entelektüel genel kültür bilgisine sahip öğretmen yetiştirmede yetersizlikler gözlenmektedir.

Çözüm : Alan öğretmenleri sadece dini eğitim veren iş görenler olarak görmemeli, entelektüel kültürle donatılmalıdır.

ÖĞRETMENLERİN HUKUKİ SORUNLARI

Sorun: Öğretmenlerin özlük haklarını iyileştirilmesine yönelik olarak yapılan çalışmalar yetersizdir. Öğretmenlerin yöneticiliğe atanma ya da kariyer planlamasına yönelik yapılan düzenlemeler ya nesnel olmayan ölçütlere dayandırılmakta ya da belirlenmiş nesnel ölçütlere uyulmamaktadır.

Çözüm : Nesnel, sisteme dayalı yazılı sınavlar yapılmalı, subjektif, adam kayırmacılığa zemin hazırlayan mülakat sistemi uygulanmamalıdır.

Sorun: Öğretmenlik meslek kariyer sistemi, bazı öğretmenleri kendilerini geliştirme yönünde harekete geçirse de, öğretmenler arasında huzursuzluğa da neden oldu. uzman öğretmen ve ya başöğretmen olanların diğerlerinden daha nitelikli öğretmen olduğuna ilişkin deliller yeterli görülmemektedir. Bu uygulamanın mahkemenin uygulamayı sınırlandırıcı karar vermesinden dolayı devamı getiril(e) memiştir.

Çözüm : Uzman öğretmenlik, başöğretmenlik kariyer basamakları objektif kriterlere bağlanarak getirilmeli, fark ücreti özendirici olmalıdır. Kıdeme göre basamaklar oluşturularak sınav sisteminden arındırılmalıdır.

Sorun: İlahiyat Fakültesi mezunları, İHL meslek dersleri öğretmeni olarak atandıktan sonra diğer ortaöğretim kurumlarına geçtiklerinde branşlarının Din Kültürü olarak değiştirilmesinde sorunlar yaşanmaktadır.

Çözüm : İlahiyat Fakültesi mezunlarının farklı türdeki okullara atanmalarında branş değiştirmek için herhangi bir onaya gerek kalmaması için Talim Terbiye Kurulunun 20.02.2014 tarih ve 9 sayılı kararında İlahiyat Fakültesi ve İslami Bilimleri Fakültelerinin karşısına okutabilecekleri derslerin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve İmam Hatip Meslek Dersleri olarak yazılarak düzeltilme yapılmalıdır.

ÖĞRETMENLERİN EKONOMİK SORUNLARI

Sorun:

Öğretmenlerin; maaş ve ek ders ücret karşılığı ile diğer ekonomik ve sosyal hakları yetersizdir.

Çözüm : Öğretmenlerin mali hakları, insan onuruna yakışır, yaptığı mesleğin itibarına uygun bir ücret politikasıyla bir an önce iyileştirilmelidir.

ÖĞRETMENLERİN EĞİTİM PROGRAMLARI SORUNLARI

Sorun: İHL Meslek dersleri öğretmenleri, İHL'de seçmeli dâhil 24 ders programlarını; İHO'da seçmeli dâhil 6 ders programını okutmakla görevlidir. Bu kadar farklı programı okutmak zorunda kalan meslek dersleri öğretmenlerinin alanlarında branşlaşması zorunluluk arz etmektedir. Her programın kazanımları yöntem ve teknikleri, araç-gereç ve materyalleri, ölçme ve değerlendirmelerin, planlamasının farklılık arz ettiği düşünülürse bu durumun öğretmenlerin performansını olumsuz etkilemektedir.

Çözüm : Bu kadar farklı programı okutmak zorunda kalan meslek dersleri öğretmenlerinin alanlarında branşlaşması sağlanmalıdır.

Sorun: Programların, Bakanlıkça basılan ders kitapları, öğrenci ders kitapları ve çalışma kitaplarının etkinlikler bakımından doyurucu olmadığı açıktır. Programlarda öğrenilen bilgilerin hayata aktarılmasında öğrencilere rehberlik edecek etkinliklerden uzak olduğu bilinmektedir.

Çözüm : Sürekli geri dönüt alınarak programların eksik taraflarının yenilenmesi sağlanmalıdır.

Öğretmenlere 'Etkinlik planlama-etkinliği uygulama-etkinliği ölçme ve değerlendirme' konularında hizmet içi eğitim düzenlenmelidir.

Sorun: Özellikle Arapça dil öğretiminde çeşitli anlayış ve yaklaşımlar vardır. Bu program iletişimci yaklaşımla, dili bir bütün olarak ve dersi derste öğretmek anlayışıyla hazırlanmıştır. Kitaplar da aynen böyledir. Ancak sonuçlara baktığımızda, amaçların gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir.

Çözüm : Arapça dil öğretim öğretmenlerinin sayısı artırılmalıdır.

Sorun: Hadis programının tüm sınıflar bazında çok ağır olduğu görülmektedir.

Çözüm : Hadis programı yalınlaştırılmalıdır.

Sorun: Kelam dersinin İslam'ın günümüz problemlerine ve Müslümanların sorularına cevap vermekten uzak olduğu görülmektedir.

Çözüm : Kelam dersi programı, günümüz sorunlarına cevap verecek şekilde yeniden dizayn edilmelidir.

Sorun: Kuran-ı Kerim programının yüzünden okutma programı şeklinde düzenlenmiş olup, ezberler yoğundur.

Çözüm : Kur'an-ı Kerim dersi ezber azaltılıp, anlamına ağırlık verilmelidir.

Sorun: Tefsir dersi, Arapça dil öğretimi ile uyumlu değildir.

Çözüm : Arapça dersi programı ile Tefsir dersi programı arasında dersler arası ilişki artırılmalıdır.

Sorun: Mesleki Arapça dersinde İlahiyat Fakültesi mezunu Meslek dersleri öğretmenleri yetersiz kalmaktadır.

Çözüm : Mesleki Arapça dersi için yeterli sayıda Arapça Öğretmeni istihdam edilmelidir.

Sorun: Özellikle meslek derslerinin çağdaş yöntem ve tekniklerle yeterince desteklenmemekte, akıllı tahtaya uygun yazılımlar bulunmamaktadır.

Çözüm : Meslek derslerinin akıllı tahta yazılımları acilen tamamlanmalıdır.

Sorun: İmam Hatip Liselerinde araç-gereç yetersiz drumdadır. Bir ders farklı ölçme değerlendirme araçları istemekte ve bu da öğretmenler için gereksiz külfet oluşturmaktadır.

Çözüm : İHL ve İHO'ların araç gereç donanım eksikliği Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'nce giderilmelidir.

Sorun: Dinler Tarihi, Siyer, Temel Dini Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi vb programlarının bazı ünite konularının birbiriyle örtüşmesinden ve bundan dolayı ortaya çıkan tekrarlar, programların önemli sorunlarındandır.

Çözüm : Tekrar kazanımlar derslere göre yalınlatılmalı tekrarlar önlemlenmelidir.

Sorun: Öğretmenlerin haftalık ders saati 30'u geçmezken İHL öğrenci haftalık ders programı 40 saat İHO'larda 36 saattir (Seçmeli dersler dâhil). Fiziki yetersizlikler sebebiyle ikili öğretim yapan İHL ve İHO'larda öğretmenler geç vakitlere kadar okulda kalmakta bu da onların performansını düşürmektedir.

Çözüm : İHO ve İHL'lerin normal eğitime geçmesi için fiziki şartların düzeltilmesi gereklidir.

ÖĞRETMENLERİN İŞ BAŞINDA EĞİTİM SORUNLARI

Sorun: Öğretmenlerin mesleki yetersizliklerinin giderilmesine yönelik olarak düzenlenen geliştirme etkinlikleri çok yetersizdir.

Çözüm : Hizmet içi eğitimde öğretmenlerin gelişim ihtiyaçları doğrultusunda yeni bir anlayışa yönelmek gerekmektedir.

Sorun: Hizmet içi eğitim olarak düzenlenen mevcut programlar, ya eğitimci olarak yetersiz kişilerce yürütülmekte ya da yapılmış olmak için yapılan etkinlikler niteliğindedir. Geleneksel olarak yürütülen hizmet içi eğitim anlayışı kaynak israfına neden olmaktadır. Bazı öğretmenler, meslek hayatı boyunca hizmet içi eğitime katılmazken bazıları yılda birkaç defa eğitime katılabilmektedir.

Çözüm : Hizmet içi eğitim kurslarında, ya alan uzmanı akademisyenler ya da uygulama noktasındaki maarif müfettişleri görevlendirilmelidir. Fırsat eşitliği ilkesi göz ardı edilmemelidir. Bu tür kurs belgesine sahip olan öğretmenlerin kariyer basamaklarında değerlendirmeye alınması yararlı olacaktır.

Sorun: Meslek dersleri öğretmenlerinin çeşitli sebeplerle yüksek lisans ve doktora yapma imkânları kısıtlanmaktadır.

Çözüm : Meslek dersleri öğretmenlerinin çeşitli sebeplerle yüksek lisans (tezsiz) ve doktora yapma imkânlarının üniversitelerle işbirliği içinde artırılması sağlanmalıdır.

ÖĞRETMENLERİN ARAÇ GEREÇ DONANIM EKSİKLİKLERİ

Sorun: Bazı derslerin kılavuz kitapları yoktur.

Çözüm : Eksik kılavuz kitapların zamanında okullara ulaştırılması sağlanmalıdır.

Sorun: Akıllı tahta ve tablet bulunmamaktadır.

Çözüm : İHL ve İHO'ların teknik donanımları ivedilikle sağlanmalıdır.

Sorun: Öğretmenlere bilgisayar verilmemektedir.

Çözüm : Öğretmenlere dizüstü bilgisayar desteği verilmelidir.

Sorun: Öğretmenler okulda kullanacakları birçok materyali kendi maaşlarından karşılamaktadır.

Çözüm : Okullarda araç gereç odasında öğretmenin kullanacağı her türlü araç gerecin bulunduğu birimler kurulmalıdır.

Sorun: Öğretmenlere eğitimsel gazete, dergi, kaynak kitap, eğitsel yayın desteği verilmemektedir.

Çözüm: Öğretmenlere eğitimsel gazete, dergi, kaynak kitap, eğitsel yayınlara erişim desteği verilmelidir.

B-ÖĞRETMENLERİN MESLEK DIŞI SORUNLARI

ÖĞRETMENLERİN TOPLUMSAL SORUNLARI

Sorun: Öğretmenin rolü, sadece okulla sınırlı değildir. Onun toplumda saygınlığı, statüsü ve imajı, okul içi ve okul dışı etkinliği ile yakından ilgilidir. Günümüzde bilişim ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte toplumsal değişim de hızlanmıştır. Bu süreçte, öğretmenin rolü daha da artmıştır. Fakat öğretmenlerimiz toplumsal işlevleri arasında hak ettiği değeri ve saygınlığı maalesef görememektedir.

Çözüm: Toplumsal sorunlara duyarlı, halkla bütünleşmiş öğretmenlerimizin toplum içerisinde saygınlığını artırmaya dönük tedbirler toplumu yönlendiren tüm kesimler tarafından ciddiyetle ele alınmalıdır.

Sorun: Maaşı düşük olan öğretmenlerin ikinci işte çalmak zorunda kalması öğretmen imajına zarar vermektedir.

Çözüm: Öğretmenlerin mali sorunları ivedilikle çözülmeli ve ek iş yapma mecburiyetinden kurtarılmalıdır.

ÖĞRETMENLERİN İLETİŞİM SORUNLARI

1- Kimi öğrenciler öğretmenlerine çeşitli nedenlerle saygısız davranabilmektedir,

2- Öğrenciler vererilen etkinlikleri yapmamakta, öğretmene internet üzerinden hakaret edebilmektedir,

3-Sınıf ortamında çeteleşme, öğrenci tarafgirliği söz konusudur,

4-Disiplin kurulları düzenli çalışmamakta, disiplin cezaları caydırıcılıktan uzak kalmaktadır,

5-Öğrencilerde gittikçe artan öfke kontrolsüzlüğü ve davranış bozuklukları görülmektedir,

6-Yönetişim lideri olamayan klasik yöneticiler okullarda baskı yolu ile sindirme politikaları izlemektedir,

7-Öğretmeni darba kadar varan veli baskıları ve alo 147 baskısı gibi hususlar çalışma huzurunu bozmaktadır,

8-Siyasilerin baskıları önemli bir sorundur

Çözüm : Öğrencilere verilen disiplin cezaları caydırıcı olmalıdır.

İnternet suçu cezaları artırılmalıdır.

Öğretmenlere 'öfke kontrolü' ve 'Çatışma yönetimi', 'sağlıklı iletişim' konularında destekleyici eğitim verilmelidir.

Yöneticilerin baskı uygulamalarına karşı üst yönetici duyarlılığı artırılmalıdır.

Okullardaki güvenlik tedbirleri artırılmalıdır.

Siyasi baskılara muhatap kalan öğretmenlere hukuki güvence sağlanmalıdır.

IV- ÖĞRETİM PROGRAMI VE SÜRECİ İLE İLİŞKİLİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Sorun : Öğrenciler, din - toplum - birey üçlüsünü algılayamamaktadır.

Çözüm: Öğrencilerin din-toplum-birey üçlüsünü algılayabilmeleri için İHL'lere din psikolojisi ve din sosyolojisi derslerikonulmalıdır. Mesleki Hitabet dersi, içerisinde belirtilen konuların da ele alınacağı şekilde Dini İletişim ve Mesleki Hitabet dersi adı altında yeniden düzenlenmelidir.

Sorun : İmam Hatip Ortaokulları 5.sınıflarında Kur'an-ı Kerim ders saati yetersizdir.

Çözüm: 5. sınıftaki Arapça dersinin kredi saati Kur'an-ı Kerim dersine aktarılarak bu konudaki eksiklik giderilmelidir.

Sorun : Sınıf kitaplıklarının ve okul kütüphanelerinin kitap sayısı yeterli değildir.

Çözüm: Sınıf ve okul kitaplıkları; başta 100 Temel Eser olmak üzere, okulun amacı ile örtüşecek şekilde zenginleştirilmeli, okul kütüphanelerinin kitap sayısının artırılması için ödenek tahsis edilmelidir.

Sorun : Haftalık ders çizelgelerinde rehberlik çalışmaları ile sosyal etkinlikler için herhangi bir süre yer almadığından bu çalışmalar verimli ve etkin yürütülememektedir.

Çözüm: Haftalık ders çizelgelerinde, rehberlik çalışmaları ile sosyal etkinliklere yönelik süre ayrılmalıdır.

V-OKULLARIN FİZİKİ YAPILARI VE DONATIMI İLE İLGİLİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Sorun : Yeni yapılacak binaların projelendirilmesinde okulun türü ve özelliğine özgün mekânların (laboratuvar, atölye, spor alanları, konferans salonu, mescit vb.) planlamalı, israfa yol açacak mimari unsurlara yer verilmemelidir.

Çözüm: Yeni yapılacak binaların projelendirilmesinde okulun türü ve özelliğine özgün; akademik, sosyal, kültürel ve sportif mekânlar (kütüphane, laboratuvar, atölye, spor

alanları, konferans salonu, mescit vb.) planlamalı; İmam Hatip Lise ve Ortaokullarında; sesli Kur'an-ı Kerim okuma pratiklerinin yapılacağı yalıtımlı odalar, mescitle bütünleşen lavabo ve abdesthaneler özellikle düşünülmelidir.

Sorun : Daha fazla öğrenci almak adına; laboratuvar, kütüphane ve uygulama mescit ve atölyelerin dersliğe dönüştürülmektedir. Öğretim programlarının uygulanmasındaki performansı artıracak ilgili birimlerin yokluğu da akademik anlamda nitelik kaybına yol açmaktadır.

Çözüm: Okulun öğretim mekânları, sadece derslik olarak düşünülmemeli, okulun özelliğine uygun birimlere mutlaka yer verilmelidir.

Sorun : Bu okulların başta personel olmak üzere, donatım ve yatırım ihtiyaçlarının Bakanlığımız tarafından öteden beri istenilen ölçüde karşılanamamaktadır. Bu talebi karşılayan okul-aile birliği ve sivil toplum örgütleri de kurum yönetimi üzerinde baskı kurmaya çalışmaktadır.

Çözüm: Bu okulların başta personel olmak üzere, donatım ve yatırım ihtiyaçları öncelikle Bakanlığımız tarafından karşılanmalı okul yöneticileri dışarıdan gelebilecek baskı ve yönlendirmelere karşı korunmalıdır.

VI- DİĞER SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Sorun : Yaşanan eksiklik ve problemlerin sonucu olarak kurum kültürü ve aidiyet duygusu öğretmen ve öğrencilerde giderek zayıflamaktadır.

Çözüm: Okullarda kurum kültürü ve aidiyet duygusunun geliştirilmesine yönelik araştırma ve geliştirme çalışmaları mutlaka yapılmalı ve uygulanmalıdır.

Sorun : Okullarda, öğrencilerin medya ve çevrenin etkisi ile başta sosyal ağlar olmak üzere teknolojinin olumsuz yönlendirmelerine açık durumdadır.

Çözüm: Aile, okul ve öğrencinin büyüdüğü çevrenin yanında kitle iletişim araçlarının kişilik ve şahsiyet oluşumunda etkili bir faktör olduğu göz önünde bulundurularak gerekli tedbirler alınmalıdır.

Sorun : Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 107. maddesinde yer alan; "Okullarda, eğitim, öğretim ve yönetim etkinliklerinin verimliliğinin sağlanması, okul ve çevre işbirliğinin gerçekleştirilmesi, yerel yönetimlerin ve sivil toplum örgütlerinin desteğinin alınması, her tür ve seviyedeki eğitim kurumlarıyla işbirliğinin geliştirilmesi," şeklinde yapılan düzenlemeye dayalı olarak, öğrencilerin kitlesel olarak belirli vakıf ve derneklerce düzenlenen organizasyonlara katılımları şeklinde yapılan etkinliklerin içeriğinin, Milli Eğitim Temel Kanunu'nun genel ve özel amaçları ile Ortaöğretim kurumlarının amaçlarına uygunluğunun denetlenmemesi; uygulamanın farklı niyetlere sahip sivil toplum örgütlerinin amaçlarına hizmet etmeye açık alan bırakmasına neden olmaktadır.

Çözüm: Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 107. maddesinde yer alan; "Okullarda, eğitim, öğretim ve yönetim etkinliklerinin verimliliğinin sağlanması, okul ve çevre işbirliğinin gerçekleştirilmesi, yerel yönetimlerin ve sivil toplum örgütlerinin desteğinin alınması, her tür ve seviyedeki eğitim kurumlarıyla işbirliğinin geliştirilmesi," şeklindeki düzenlemenin uygulamasında gerçekleştirilecek içeriğin, Milli Eğitim Temel Kanununun genel ve özel amaçları ile Ortaöğretim kurumlarının amaçlarına uygunluğunun bir komisyon marifetiyle ön denetimden

geçirilmesinden sonra gerçekleştirilmesi yönünde mutlaka yeni bir düzenleme yapılmakıdır.

Sorun : Sosyal sorumluluk ve yardımseverlik duygusunu geliştirme adı altında, okullarda ismi zikredilerek bazı vakıf ve derneklere yardım yapılması kampanyalarının resmi kanallarla dayatılması, bu vakıf ve derneklere ait yardım kumbaralarının başta derslikler olmak üzere okulun bütün birimlerine konulması; bu durumun okulları, aynı yöntemle kampanya düzenlemek isteyen birçok farklı dernek ve vakıfların amaçlarına alet olmaya açık hale getirmektedir.

Çözüm: Sosyal sorumluluk ve yardımseverlik duygusunu geliştirme adına düzenlenecek etkinliklerin okulların resmi yapısı altında faaliyet gösteren bileşenler tarafından yapılması, okulların muhtelif amaçlar taşıyan vakıf ve derneklerin emellerini gerçekleştirecekleri alan olmaktan kurtarılarak yıpranmalarının önüne geçilmelidir.

Sorun: Özellikle mesleki tatbikat anlamındaki staj uygulamaları gerçekleştirilmekle birlikte bu uygulamaların diğer meslek liselerindekine benzer şekilde yürütülemediği, diğer meslek liselerinde işletmelerde öğrencilerin uygulaması gün boyu sürerken imam hatip liselerinde uygulama Cuma namazı kıldırılması ile sınırlı kalmaktadır. Uygulamaların yürütülmesi için herhangi bir ödenek gönderilmemekte, işin mali boyutu okulun ve öğretmenlerin üzerine kalmaktadır. Uygulamadan sorumlu öğretmenlere diğer meslek liselerinde olduğu gibi herhangi bir ücret ödenmemektedir. MEB. bu konudaki genelgeleri de çelişkiler içermektedir.

Çözüm: Sorunun giderilmesi için gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılmalıdır.

Sorun : Daha fazla okul açmak ve daha fazla öğrenci toplamak düşüncesiyle hızla çok sayıda İmam Hatip Ortaokulunun açılması ve bu yaklaşım neticesinde açılan okullara; deneyimli idareci atanamaması ve idari birikim ve deneyimden yoksun görevlendirme personelin kurucu müdür olarak görevlendirilmesi, okulun ihtiyacı olan öğretmen, özellikle de meslek dersleri öğretmeni temininde güçlük çekilmesi, ders açığının ücretli öğretmenlerle giderilmeye çalışılması önemli bir sorundur.

Çözüm : Okulların açılmasından önce eğitim bölgesinde inceleme yapılarak ihtiyaç olması halinde okulların açılması, eğitim bölgesinde kenarda köşede kalmış ve fiziki olarak problemli ve yetersiz binalarda acil ihtiyaç duyulması dışında okul açılmaması, kurucu müdürlerin idari deneyimi bulunan personel arasından seçilmesi, yeteri kadar öğrenci olmayan eğitim bölgelerinde okul açılmaması, Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde, İmam Hatip Ortaokulları için kayıt işleminin, ulusal adres veri tabanındaki adres bilgileri esas alınarak, e-Okul sistemi üzerinden gerçekleştirilmesi yönünde düzenleme yapılması gibi tedbirler alınmalıdır.

PANEL

"TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ"

Oturum Başkanı

Prof. Dr. Nadim MACİT

Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Zeki ARSLANTÜRK

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Nurullah ALTAŞ

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Eyüp ŞİMŞEK

Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

"TÜRKİYE'DE DİN EĞİTİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ" PANELİ

Prof. Dr. Nadim MACİT (Oturum Başkanı) :

Sayın Genel Başkanım, Türk Eğitim-Sen'in ve Türkiye Kamu Sen'in değerli mensupları, değerli meslektaşlarım Türk Eğitim-Sen, Türkiye Kamu Sen, Türkiye'nin en ciddi ve önemli meselelerinde giriş odağıdır. Türkiye'de din eğitimi sorununu, gündeme taşınması nedeniyle başta Sayın Genel Başkanımıza, Genel Başkan Yardımcılarına, bu programa emeği geçen tüm arkadaşlarıma, akademisyenlere ve bütün Türkiye sathındaki Türk Eğitim Sen ve Türkiye Kamu Sen'in mensuplarına buradan saygılarımı sunuyorum. Kendilerini tebrik ediyorum, kutluyorum. Çünkü İslam, Türk milletinin tarihî, ahlakî, insanî sedasıdır. Bu topraklarda İslam'ı ihmal eden hiçbir anlayış iflah olamaz. Milliyetçilik İslam olmadan inşa edilemez. Türk milletinin Türklük dediğimiz dil, kültür, tarih gelenek üzerine kurulan milli kültür, millî, akım, Türklük adeta İslâm'la özdeşleşmiş, İslam Türklükle özdeşleşmiş, bu milletin tarihi sedası olmuştur. Ancak kutsal denilen şey her zaman insanın tarihe, tabiata, topluma, bireye karşı endişesini ve duyarlılıklarını yerli yerine oturtturamayabilir. Din derin bir uyanışın sembolü olan bir unsurdur. Aynı zamanda yanlış anlaşılırsa iktidarın, otoritenin, şahsi çıkarın, aracı ve amacı yapılırsa o zaman da çatışmanın, şiddetin unsuru olabilir. Bir manada Türkiye'de din eğitiminin konularını bir reform ajandalığına, bunun altını çiziyorum, reform ajandalığına, hem özne yapan hem de nesne yapan neoselefî, kendilerini Nakşî ya da ehli sünnet olarak ifade etseler de esasen zihniyet olarak neoselefî düzleminde yer alan zihniyetin her şeyin içini boşalttığı gibi İslam'ın da içini boşaltan tavrına karşı ürettiği; Topçu'nun ifadesiyle:

"Buradaki varlığımız ve duruşumuz bir isyan ahlakıdır. İsyan bir entelektüel isyandır, ahlak isyanıdır." Onun için rahmetli Nurettin Topçu der ki: "Bizim meselemiz: ne İslam'ın dünkü meselesi ne dünkü mesele ne de iktisadi meseledir. Bizim meselemiz ahlak meselesidir." Bugün İslam ahlakı yitirilmiştir. İslam estetiği yitirilmiştir, İslam keskin kılıcın üzerindeki tehdide dönüştürülmüştür. Bunun için bu önemlidir. Bunun için bir kez daha tebrik ediyorum ve sözü biraz sonra arkadaşlara vereceğim, bir hususa daha değineceğim. Peygamberimiz kendi ümmetini, toplumunu uyarırken "el fitnet'ül ahlas" yani 'demirbaş fitne'den bahseder. Demirbaş fitneye karşı milleti uyandırır. Tarihten günümüze seslenen bu ilahi seda demirbaş fitnenin iki unsurunu söyler. Bir; hukukun parçalanarak taraflarına bir hukuk, kendine bir hukuk, başkasına bir hukuk uygulayan bir tablo. İki; kamunun mallarını kendi aralarında batıl yolla yiyen bir iktidar, bir toplum fitnetül ahlasın, demirbaş fitnenin kurucusudur. Konumuz bugün bu demirbaş fitne düzenidir. Burada toplandık. Değerli arkadaşlar, dünden bugüne çok yoğun gayret sarf ettiler. Şimdi arkadaşlarımız bu sonuçların raporlarını sunacak. 15-20 dakika içerisinde her arkadaş görüşlerini belirtecek. Ondan sonra da biz meseleyi özetleyeceğiz böylece bitireceğiz. Bu raporlara emeği geçen, yardımcı olan, fikriyle emeğiyle varoluşuyla burada olan bütün arkadaşlara da teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum. Hocam Prof. Dr. Zeki Arslantürk ile başlayalım. Türkiye'de nadir anlamda hem ilahiyat hem sosyoloji alanında çalışmış, bu iki bilimi kendi var oluş çizgisi içerisinde bütünleştirmiş bir hocamızdır. Türkiye'mizin önemli bir değeridir. Dolayısıyla dünkü çalışmalarımızda ilahiyat sahasında ne gibi önerilerimiz var, ne gibi sorunlar tespit ettik? Şimdi Hocamız bunu sunacak, buyurun Sayın Hocam.

Prof. Dr. Zeki ARSLANTÜRK (Yükseköğretimde Din Eğitiminin Problemleri ve Geleceği Komisyon Başkanı) :

Teşekkür ederim. Haziruna hürmetlerimi arz ediyorum. Allah'tan bu çalışmaların bu millet için bu ümmet için hayırlara vesile olmasını diliyorum. Ben bir din eğitimcisi değilim, din sosyoloğuyum. Yani genelde dinle toplumun buluştuğu noktada neler cereyan ediyor, bunları gözleyen birisiyim. 825 sayfa tuttu bu sene yazdıklarım; ama onları burada özetleyecek değilim.

Biz din sosyologları dini kutsalın tecrübesi diye tarif ederiz. Türk milletinin kutsal tecrübesi farklıdır. Dedemiz Satuk Buğra Han'dan bu yana bu milletin İslami tecrübesini, yaşayışı ve tarihi realite haline dönüştürmesi farklı ise birinci maddede Türk milletin İslam anlayışı ön plana çıkartılmalıdır. Kararımız bu. Yani İslam ümmetinin kaderini belirleyecek üç kavim; Arap Kavmi, Pers Kavmi ve Türk Kavmidir. Bu üç kavmin tarihsel mücadelesi bugün de devam ediyor. Ancak kültür ve medeniyet yaratan bir kavmin torunları olarak bizler bizim tecrübemizin Kızıl Elma'nın İlah-i Kelimetullahla buluşmasını değerlendirmek ve bugün de aynı şekilde yaşatmak zorundayız. Bu nedenle dün yükseköğretimde din problemleri başlığını taşıyan tartışmalarımızda kararımız şu oldu.

İslam'ın Türk tecrübesi yani bu tecrübenin itikadi tarafı olan Mâturidilik, ameli tarafı olan imamımız Ebu Hanife'nin görüşleri çerçevesinde bir din anlayışının oturtulması gerektiği kanaatine vardık. Osmanlı'nın medresesinde hâkim olan Eşari zihniyetin bugün de ilahiyat fakültelerinde devam ettiğini görüyoruz. İki de bir söyleriz, itikattan mezhebimiz Mâturididir, amelde mezhebimiz Hanefi. İmam Matûridiyi bilen ki ben dahi bilmiyorum; kusura bakmayın. Ama Mustafa Kemal Atatürk İmam Matûri-

di'yi herkesten çok biliyordu. Bu nedenle birinci madde olarak, Türk tecrübesi öne çıkartılan bir ilahiyat fakültesi istiyoruz. Bu tecrübede bizim Türk kavminin İslam anlayışı, İran kavminin, Pers kavminin İslam anlayışından farklıdır, Arap kavminin İslam anlayışından farklıdır. Çünkü kültür ve medeniyet yaratan bir kavmin çocukları olarak bizlerin İslam anlayışı tabidir ki farklı olacak.

İkinci bir mesele, Allah buyuruyor: "Sıbğatallah ve men ahsenu minallâhi sıbğa…(Bakara/138)" Allah'ın boyasından daha güzel bir boya var mıdır? Ama ne yazık ki hala Allah'ın boyasıyla değil, isimlerini vermeyeceğim, ama siyasilerin boyasıyla boyanan bir kurumsal yapıdan bahsediyoruz. İşte bu kurumsal yapıda dün detaylı olarak girişte sohbet ettik, tartıştık. Vardığımız sonuçlar var. Bu sonuçları size arz edeceğim. Prensip olarak üç şeyin üzerinde durduk. Konu, amaç ve metod.

Konu dendiği vakit İlahiyat Fakülteleri ve yükseköğretimdeki müfredat programlarının demin saydığım amaç doğrultusunda bir programa sahip olup olmadığı tartışıldı. Amaç itibariyle yine Türk insanının Allah'ın boyasıyla boyanıp boyanmadığı üzerinde durduk. Metodoloji itibariyle de bunu nasıl yapacağımız üzerinde durduk. Kısaca ilahiyat diyalektiği rasyonel eleştiri geleneğini öğrenen estetik anlatı ve tutumları önemseyen, tabi olmak yerine düşünen, ben bunu böyle demedim; ama uşak demiştim de bu tabir güzel böyle. Ahlaki tavırları öne çıkartan bir bakış açısına sahip karakter taşımalıdır. Karakter, insanın ahlak kurallarıyla bütünleşmiş halidir. Neyin? Huy ve mizacın ahlak kurallarıyla bütünleşmiş hali. Biz huyumuzu ve mizacımızı ahlak kurallarıyla terbiye ettirmedikten sonra Rabbanileştirmedikten sonra bizim doğru ahlaka sahip olduğumuz söylenemez.

İlahiyat geleneği lafızcı yaklaşımların etkisinde kalarak manayı ve gayeyi esas alan tavırdan uzaklaşmıştır. Yeniden akıl merkezli kutsal metinlerdeki manayı, maslahatı esas alan yorumlama çerçevesinde anlaşılması sağlanmalıdır. Mâturidi imzalı olmalıdır. Sosyal değişme ve modern dönemin ihtiyaçlarını esas alan bir din anlayışı üzerinden müfredat oluşturulmalıdır. Dedelerimiz bu dini yaşadılar. Öldüler, hesaplarını verdiler, veriyorlar. Bizim elimizde fırsat var. Acaba biz bu dini nasıl yaşamalıyız? Dün, bugün ve yarın sürecinde hep anlaşılmayan bir din yaşanamaz.

Din eğitimi çoğulculuk fikri çerçevesinde ele alınmalıdır. Burada dini çoğulculuk da etnik çoğulculuk da söz konusu olmasına rağmen: "…leküm dinüküm veliyediyn." prensibi ön plana çıkar. Yani bir toplumun tek bir dinden olması mümkün değildir, tek bir dini guruptan, sosyal guruptan olması mümkün değildir. Guruplar vardır; ama bu guruplar arasındaki ilişkiler ne olacak bir. İki, Millet-i Hâkime gibi Türk milletinin de esas dini İslam'dır. Bugün Türk Kavminin İslam dışı kalan çok az bir kısmı vardır. Dolayısı ile İslam içerisinde bulunan bu kavmin kendi gurupları arasında neden başka yerlerde diyalog aranıyor.

Kendimizde ki diyalogu bir becermemiz gerekir. İlahiyat fakültelerinde bilimsel ve ifade özgürlüğünün sağlanması hedeflenmiştir. Deminden beri bana sorup duruyorlar, hocam nasıl? Bir tek müdahale etmedikleri yer sınıf kaldı, ondan da korkuyorum. İlahiyat öğretiminde kültürümüzün kurucu unsurları olan din, tarih ve gelenek arasında bağ kuran ve Türk milletinin kimliğini dikkate alan bir İslam yorumu benimsetilmelidir. Yani amaç çerçevesinde. İlahiyat öğretileri arasında ideolojik ve meşrep farklılıklarından dolayı ortaya çıkan çatışmaların engellenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Her gurup kendi gurubunu Fırka-ı Naciye kabul ediyor ve bir başkasıyla da çatışmaya giriyor,

diyalog yok İlahiyat fakülteleri öğrencileri arasında. Gurup bazında söylüyorum.

Yetişkin eğitimi açısından cinsiyet ayırma problemlidir. Karma eğitim, etkileşim aracılığıyla sosyal bir öğrenme modeli olarak korunmalıdır. Bu tartışma karma eğitim mi yoksa ne diyoruz ona, ayrı ayrı kız öğrencileri ayrı erkek öğrencileri ayrı birtakım ilahiyat fakültelerinde bu uygulanmaya başlandı. Eskiden beri zaten sınıfın yarısı bu tarafa erkek bu taraf kız olarak zaten oturmak durumunda idi. Ancak sosyalleşme açısından tartışılıyor eğitimciler arasında. Arkadaşların görüşü sosyalleşmeye etki ettiği için karma eğitimden yana oldu.

İlahiyat Fakültelilerinde dışlayıcı ve dogmatik dili bırakarak kuşatıcı ve olumlu bir dil kullanılmalıdır. Burada ben bir noktaya da değinmiştim. Onu arkadaşlar kayda almadılar; ama arz edeyim, kavram kargaşası içerisinde bu kavga cereyan ediyor. Yani dinin temel kavramlarını bilmediğimiz için herkes o kavramlara farklı anlamlar yüklüyor ve neticede düşündüğümüzü davranışa yansıtıyoruz ve kavgayı da patlatıyoruz. Dolayısı ile kavramlar arasında bir bütünlük sağlanmalıdır.

İlahiyat fakültesi programları kelam, felsefe, psikoloji ve sosyoloji bilimleri özellikle akli düşünmeyi esas alan ilimlerdir, bu ilimler ilahiyat fakültelerinde okutulmalıdır. İlahiyat fakültelerini Taliban medresesinden ayıran psikoloji, sosyoloji ve felsefe derslerinin okutulmasıdır. Bugün Taliban medresesi haline dönüştürülen bir ilahiyat projesiyle karşı karşıyayız, bunu bilelim.

İlahiyat fakülteleri veya yüksek din eğitimi yapan kurumların birçok adları var. Kimisi işte İslami İlimler, kimisi falanca şeklinde hepsi ayrı ayrı telden çalıyor ve bunların hepsinin bir tek ad ve aynı program, aynı hedefe doğru

planlanması, projelendirilmesi gerekiyor. Aksi takdirde yarın her birisinden mezun olacak olan kişiler toplumda görev aldıkları vakit çatışmanın unsuru olacaklardır. Fakülte yapıları ile ilgili sıkıntılar var. Müfredatlar yetersiz. Ortak müfredat oluşturulması gerekli dedik. Öğrenci kontenjanları problemlerimiz var. Fakülteye girişler birinci sınavla ikinci sınavla bir kısmına birinci sınavla, bir kısmına ikinci sınavla öğrenciler alınıyor, bu sefer rekabet ortamı ortadan kalkıyor. Aynı durum İLİTAM'dan mezun olan birisi yüksek lisansa geldiği vakit diploması yüksek lisans, üniversite diploması, ben ona yüksek lisans yaptırmak zorunda kalıyorum. Yaygın eğitimle ilgili problemler var. Öğretmen yetiştirmeyle ilgili problemlerimiz var. Hepsinin problemlerine ait çözüm yolları burada arz edilmiştir.

Prof. Dr. Nadim MACİT (Oturum Başkanı) :

Evet, değerli Hocama çok teşekkür ediyorum, vermiş olduğu bilgilerden ve bir uyarı yaptık; bu uyarıyı dikkate almasından dolayı çok teşekkür ediyorum efendim. Şimdi doğrudan din eğitimi alan uzmanları, din kültürü ve ahlak bilgisi alanında tespit edilen sorunlar ve çözüm önerileri hakkında Prof. Dr. Nurullah Altaş Bey yapılan çalışmayı maddeler halinde size sunacaktır, buyurun efendim.

Prof. Dr. Nurullah ALTAŞ (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Öğretiminde Karılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Komisyonu Başkanı) :

Teşekkür ediyorum. Sayın Genel Başkanım, değerli meslektaşlarım hepinizi saygı ile selamlıyorum. Sayın Genel Başkanıma, Türk Eğitim Sen'in bu çalışmada emeği geçen tüm personeline ve bölgelerinde raporlar hazırlaya-

rak elimizdeki çalışmanın ortaya çıkmasını sağlayan tüm meslektaşlarımıza katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz. Bizi bir araya getirdiği için genel başkanımıza da ayrıca teşekkür ediyorum.

Din kültürü ahlak bilgisi eğitimi komisyonu, seçmeli dersleri de göz önünde bulundurarak bir çalışma yaptı. Bu çalışmanın ortaya çıkmasında az önce sözünü ettiğim gibi bölgelerde yapılan çalışmalar önemli ölçülerde katkılar sağladı. Bölgelerden ve illerden gelen raporların çok ayrıntılı, uzun gözlemleri ve tecrübeleri bir araya getiren önemli çalışmaları ortaya çıkardığını gözlemledik. Bunların hepsini zamanın sınırlı olması sebebiyle verimlice tartışma imkânı belki olmadı. Ama daha sonraki aşamalarda, bu çalışmalardan önemli bulguların elde edileceğini, geliştirilerek genişletilerek daha geniş katılımlı ve analizlerin derinliğine yapıldığı yeni toplantılara Türk Eğitim Sen'in ev sahipliği yapacağını düşünüyorum. Bu çalışmalarla birlikte alana da önemli ölçüde katkı sağlamış olacağız.

Din kültürü ahlak bilgisi eğitiminde karşımıza çıkan en önemli tespit, genelden özele gitmek gerekirse bu hükümet döneminde din eğitimi alanında adeta hiçbir şey yapılmadığı sonucuna ulaşılmış olmasıdır. Yani fiziksel uygulamalarda görüntüye veya aktüele dönük uygulamalarda çok yoğun bir çaba sarf edildiği izlenimi veriliyorsa da hiçbir şekilde kısmi düzenlemeler hariç din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programlarına el atılmamıştır. Örneğin din kültürü ahlak bilgisi programları, 2000 yılında yapıldığı halinden sonra esaslı bir değişime uğramamıştır.

Öğretmen yetiştirmede geliştirme çalışmaları yapılacağına, yeni gelişmeler sağlanacağına geriye doğru adımlar atılmıştır. Din kültürü ahlak bilgisi bölümleri, eğitim fakültelerinden ilahiyat fakültelerine aktarılmış, geçen seneden beri de ilgili bölümlere öğrenci alımı yapılmamaktadır.

Öğretmen yetiştirme(dikab özelinde), ilahiyat fakültesi ile birlikte pedagojik formasyona bağlanmış, beş yıl okumak zorunda olan ilahiyat fakültesi öğrencilerine eğer öğretmen olmak istiyorlarsa ekstra ücret ödeyerek formasyon alma zorunluluğu getirilmiştir. Pedagojik formasyonda seçim endişesiyle adeta baştan savma bir işleme dönüştürülmüştür. Bu formasyon programlarına çok yüksek sayıda öğrenci alımı yapılmakta, yedi hafta gibi bir sürede eğitim verilmekte, adeta bir zamanlar bir yaz okulunda verilen öğretmenlik eğitimi gibi öğretmenlik eğitimi sunulmaktadır. Bu durum da alanın en büyük handikaplarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Din kültürü ahlak bilgisi eğitimi, özellikle dördüncü, beşinci sınıflarda gündemimize yeni yeni girmeye başlayan okul öncesi eğitimle birlikte özel bir alanı karşımıza çıkmaktadır: Okul öncesi din öğretmenliği, ilkokul 1-3. sınıflar din dersi öğretmenliği gibi. Önceki öğretmen yetiştirmede, ilahiyat fakültesi öğretmen yetiştirme kurumlarından birisi olarak kabul edilmekte ve ilahiyat programına entegre edilmiş pedagojik formasyon -öğretmenlik meslek bilgisi- dersleri bulunmaktaydı. İlahiyat eğitimi alırken ilahiyat öğrencileri aynı zamanda öğretmenlik meslek bilgisi dersleri de almaktaydı.

Bu programda öğrenci, öğretmenlik uygulamalarını gerçekleştirilmekte ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerini uygulamalı ve teorik olarak almaktaydı. Öğretmenlik ve öğretmenlik mesleğiyle iç içe yetişmekte ve dolayısıyla çok başarılı öğretmen modelleri üretilebilmekteydi. Din kültürü ve ahlak bilgisi eğitimi bölümleriyle birlikte bu daha sistematik bir hale geldi ve bu bölümler öğretmen yetiştirme alanında Türkiye'de öğretmen yetiştirme geleneğine ciddi bir şekilde katkı sağladı. Bu alanda görev yapan öğretmenlerimizden aldığımız geri bildirimlerde de çok net bir şekilde bu durum karşımıza çıkmaktadır.

Öğretmen yetiştirmeyle ilgili komisyonumuzda konuşulan konularda, öğretmenlerimizin temsille ilgili, formasyonla ilgili birtakım problemlerine temas edilmiştir. Bu problemlerin giderilmesi için; birincisi meslek öncesi eğitim yani mesleğe hazırlayıcı eğitim bu mesleğe yönelik olarak örgütlenmiş sistematik bir yapıdan üretilmesi gerektiğine temas edilmektedir. Yani bir anlamda, ilahiyat fakültelerine entegre, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenliği bölümlerinin bulunması, meslekte etkili elemanların yetiştirilmesi açısından önemli bir zorunluluktur. Bu her ne kadar ilahiyat fakültesinde uzun yıllardır görev yapan bazı meslektaşlarımız tarafından çok hoş karşılanmasa da meslek alanında etki sağlama açısından karşımıza bir ihtiyaç olarak çıkmaktadır. Geleneksel ilahiyat eğitimi böyle bir öğretmenlik eğitimini çok fazla algılayamıyor, kabul edemiyor ve bu eğitim gerek öğretmenler arasında gerekse öğrenciler arasında bir ikilik de ortaya çıkartabiliyor.

Meslektaşlarımızın temas ettiği ve raporlarda atıf yapılan önemli hususlardan bir diğeri de meslek içi eğitim. Yani meslek içi eğitimin etkin olabilmesi, meslek öncesi eğitimin etkili olmasına bağlı. Meslek içi eğitim; tamamlayıcı eğitim ve mesleğin karşımıza çıkardığı yeni problemlerin çözülebilmesi için bunlarla başa çıkılabilmesi için gerekli bilgi ve becerilerin kazandırıldığı bir eğitimdir. Örnek olarak ifade edersek öğretim programları değişti. Yeni öğretim programları, drama veya istasyon tekniğigibi öğrenciyi aktif eden yöntemlerin kullanılmasını gerekli kılıyor. O zaman neye ihtiyacı var benim öğretmenimin? Meslek öncesi eğitimde almadığı drama eğitimine ihtiyacı var. Dolayısıyla hizmet içi eğitimin spesifik drama eğitimine yönelik olması gerekiyor; ama mevcut meslek içi eğitim modeli daha tecrübelilerin, meslekte kıdemlilerin veya yaşı ileri olanların adeta gezme tozma veya tatil yapma ihtiyacını giderdiği

bir boyutta karşımıza çıkıyor. İşlevsel olmuyor. Aynı şekilde illerde yapılan hizmet içi eğitimler, öğretmenlerin tatil aralığını daraltma amacıyla uygulanmış bir angarya olarak algılanıyor ve etkili bir şekilde kullanılamıyor. Burada, bizim önerimiz:

1. Somut bir şekilde hizmet içi eğitimin öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu bilgi ve becerilerle ilgili olması

2. Öğretmenlerin tercihlerine açık olmak üzere düzenlenmesi

3. Hizmet içi eğitimin illerde ve bölgelerde yaygınlaştırılması

4. Akademisyenlerle işbirliği halinde bu hizmetlerin yerine getirilmesi

Benim düşünceme benzer çalışmalar, bölgelerde sendikalar tarafından da yapılabilir. Yani sendikaların, sendikalardaki din kültürü ahlak bilgisi öğretmenleri bir araya gelerek kendi ihtiyaçlarını, bölgede görev yapan öğretmenlerin ihtiyaçlarını sadece sendikaya açık olmak üzere değil daha geniş platformda diğer sendika mensuplarının da –sendikalı olmayanlarda- katılımını sağlayarak konferanslar, sempozyumlar, paneller, çalıştaylar düzenleyerek kendilerinin aktif olmalarını sağlamaları gerekiyor. Bu durumda, öğretmenlerin meslekteki yenilikleri takip edebilmelerini sağlayacaktır.

Bu çalıştaydaki tartışmalar sırasında, programla ve yönetim programı ile ilgili öneriler dile getirildi. Din kültürü ahlak bilgisi eğitiminin 4. sınıftan başladığı bilinmektedir. 4. sınıf dönemleri, dinle ilgili soruların sorulmaya başlandığı bir zaman dilimi değildir. Çocuk 4-5 yaştan itibaren dinle ilgili ilk sorularını sormaya başlamaktadır. Birey, bu soruların cevaplarını sağlıklı kanallardan kendi din anlayı-

şını ve ya anlam anlayışını oluşturacak şekilde dizayn etme fırsatı bulamamaktadır. 4. sınıfa geldiği zaman öğrenci artık kendine özgü bir dünya tasarımı, anlam tasarımı oluşturmuş oluyor. Ondan sonra da özellikle didaktik yapacağınız bir din eğitiminin öğrencinin hayatında bir karşılığı olur. Okul öncesi eğitimden başlayarak 4. Sınıfa kadarki bu boşluğu çeşitli sivil toplum örgütleri, -bunların bir kısmına sivil toplum da demek mümkün değil- doldurmak amacıyla okul öncesi eğitim programında illegal bir şekilde din eğitimi yapıyorlar ve şu an ki din eğitiminin en büyük problemlerden birisi budur. Kamuoyunda işlememiz gereken konulardan birisi; sübyan mektepleri adı verilen ve ya farklı isimlerle adlandırılan okul öncesi eğitim kurumları. Bunların önemli bir kısmı dinle ilgili sağladığı zararların ötesinde bireyi ezmesi, bireyin kişiliğini, haysiyetini ezmesi, kişiliksiz bireyler üretmesi açısından toplumun geleceğini de tehdit etmektedir. Burada okul öncesi ve ilköğretim(1-4) eğitimi ile ilgili olarak şu düzenlemelere ihtiyaç bulunmaktadır:

1. Okul öncesi ve sınıf öğretmenliği öğretim programlarında değerler eğitimine

2. Okul öncesi ve sınıf öğretmenliği öğretim programlarında, öğrencinin temel dini sorulara cevap bulabileceği boyutta çok geniş kapsamlı bir din eğitiminin yer almasına

3. Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin temel dini soruları fark edebilmelerinin sağlanması ve bu sorularla ilgili temel cevapları verebilmelerini sağlamak için bölümlerinin öğretim programlarında değişikliğin yapılmasına

4. Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimini daha sağlıklı bir zeminde yapabilmelerini sağlayacak düzenlemelere

Bu düzenlemelerden sonra dördüncü sınıftan itibaren de öğretim programının reel bir şekilde yani o çağ çocuğunun ilgi ve ihtiyaçlarını gelişim düzeyini göz önünde bulundurarak yeniden geliştirilmesi gerekiyor. Bu geliştirme çalışması köklü bir şekilde olması gerekiyor.

Bu geliştirmede belki altını çizmemiz gereken bir önemli husus da şu. Seçmeli derslerle ilgili ciddi problemleri tartıştık. Burada bunların ayrıntılarına girmeyeceğim, vaktimiz herhalde müsait olmayacak. Ancak karşımıza çıkan en önemli problem, seçmeli derslerin bir gecede masa başında istişareye kapalı bir şekilde programı hazırlandığı için, bu derslerin içeriğinin önemli ölçüde din kültürü ve ahlak bilgisi programıyla örtüşmesi. Bu durum dersleri seçen öğrencilerde bıkkınlık, yılgınlık, bezginlik oluşturmasının yanı sıra öğrenciyi öğretmenden, dersten uzaklaştırmaktadır. Nitekim ilk üç yılın rakamlarına bakıldığında, "ahlak ve değerler" alanındaki tüm derslerin tercih edilmesinde ciddi bir şekilde düşüş var. Bu düşüşü engellemek, sayısal anlamda bir başarı sergilemek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı'ndan -belki daha yukarıdan onun politik arka planını bilmiyorum- bir baskıyla, bir zorlamayla aşağıya doğru okul müdürlerine gelen velilerin ve öğrencilerin haberi olmadan bu derslerin seçimi yaptırılmaktadır. Öğrencinin, özgür iradesinin dışında bu derslerin seçimi yapılıyor. Çocuk hiç istemediği halde o dersi almak zorunda bırakılıyor. Derse geldiğinde din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde işlediği konuların aynısı olduğunu görüyor. Burada, Kuran-ı Kerim dersindeki konuların başarısızlıklarını vurgulamıyorum. Temel dini bilgiler ve Hz. Peygamber'in hayatıyla ilgili olarak konuşuyorum. Böylece öğrenci öğretmenden ve dersten uzaklaşıyor. Adeta biz bu dersleri öğrencinin dinden, imandan, İslam'dan soğuması için bir araç olarak kullanıyoruz. Maalesef buna dönüşüyor. Böyle

bir tehlike ile karşı karşıyayız. Bunun için şöyle bir öneri konuşuldu. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde davalık ve bu dava sonucunda alınan karalar gereği de Türkiye'nin bu dersin zorunluluğu üzerinde ciddi bir şekilde düşünmesi gerekiyor. Ya programlarını esaslı bir şekilde değiştirmesi gerekiyor ya da bu dersle ilgili bir muafiyet tanınması gerekiyor. Buradaki çözüm önerisi şu;

Programların yapılması, kitapların hazırlanması aşamasında mezhebi karakter arz eden inanç konularının Eşari itikadı çerçevesinde hazırlandığı ifade edildi. Düşünceme göre din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programının inanç öğrenme alanlarında Eşari'den daha da beter tam bir kaderci anlayış var. Yani Eşari'ye de razıyım, bizim milletimiz, vatandaşımız, vatandaşımızın çocukları kaderci bir anlayış üzerine inanç esasına, inanç yapısına yönlendiriliyor. Bunun da tabi arka planında kim var? İlahiyat fakülteleri var. İbadet konularının isteğe bağlı seçmeli derslere aktarılması ile seçmeli derslerin din kültürü dersiyle örtüşmenin önüne geçebilecektir. Ayrıca din kültürü ahlak bilgisi öğretim programları da dinden öğrenme modeli üzere, anlama biçimi üzere yeniden geliştirilmesi gerekiyor.

Dinden öğrenme dediğimiz model neyi gerekli kılıyor? Hayatın içinde olan, bizim yetiştirdiğimiz bireyin, gerçek hayatta, reel hayatta karşılaşacağı problemlerin çözümünü kendisi yapabilecek şekilde, ona dinin sunmuş olduğu donanımı kazandırıyor. Yani din doğrudan bir problemle ilişkilendiriliyor. Dinden alacağı verilerle o problemi analiz ediyor ve o problemin analizinde, o problemin çözümünde dinin sunmuş olduğu verileri kullanarak yine birey kendi çözümünü üretebiliyor. Zaten bizim arzuladığımız, Kuran'ın da istediği, Allah'ın da beklentisi bu şekilde bireyin kendi dindarlığını kendisinin inşa etmesidir. İlahiyat fa-

kültelerine bir inşa görevi verirseniz, din kültürü dersine bir inşa görevi verirseniz Hıristiyanların yapmış olduğu gibi Kilisenin inşa ettiği birey ve toplum anlayışından bir farkımız kalmayacaktır. Bu anlamda dindarlık, belki katılırsınız katılmazsınız, dindarlık çoğulcu bir olgudur, her bireyin kendi dindarlığı vardır ve her bireyin kendi dindarlığını sağlıklı bir zeminde inşa etme fırsatı veremediğimiz zaman kullanılan, yönlendirilen koyun sürüsü gibi idare edilebilen toplulukları din aracılığıyla oluşturursunuz. Bugün karşımıza çıkan manzara da budur. Altını çizdiğimiz bu modelin(dinden öğrenme) bize sunacağı imkân, kendi dindarlıklarını inşa edebilen bireyler yetiştirmesidir. Bunu sağlayabilecek olan yapı da dinden öğrenme anlayışı üzerine kurulu, zorunlu bir din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programı olacaktır. İsteğe bağlı dersler ve ya seçmeli dersler dizgesi mezhebî olabilir, mezhebî karakter arz edebilir. Mesela Eşari'yi de, Mâturidi'yi de kullanabilir, Caferî bir anlayışa göre bir içerik de oluşturabilirsiniz. Eğitim sistemimizin, daha doğrusu dünyanın gittiği eğitim modelini, bizim taraf oluğumuz uluslararası anlaşmaları ve temel insan haklarını göz önünde bulundurduğumuzda gitmesi gereken nokta budur. Bundan kaçınmamız, kendi içimize kapanmamız mümkün değil diye düşünüyoruz.

Bir diğer husus, arkadaşlarımızın bahsettikleri materyalle ilgili ciddi sıkıntılar var. Milli Eğitim Bakanlığı'nın resmi sitelerinde, özellikle ders kitapları çok yetersiz ve tek tip. Çok farklı ders kitabı değerlendirme yöntemleri geliştirmiş olmasına rağmen Milli Eğitim Bakanlığı'nda netice itibariyle tek tip bir ders kitabı ortaya çıkıyor. Farklı yayınevlerinden geliyor da olsa aynı modelde, aynı standarda, aynı kalitesizlikte ders kitapları karşımıza çıkıyor. Bunun yerine öğretmenlerimiz, çeşitli ideolojik anlayışlara sahip olan internet sitelerinden malzemelerini elde etmeye çalışı-

yorlar. Bu da yine din öğretimi alanında sağlıksız, zararlı ve problemli birtakım malzemelerin yaygınlaşmasına neden oluyor. Belki burada bir öneri olarak şunu geliştirebiliriz. Öğretmenlerin dijital ortamdan, internet ortamından ve web ortamından da yararlandığı malzemelerin Talim Terbiye Kurulunun kontrolünden geçmiş olma şartı, oradan onaylanma şartı getirilebilir. Çünkü internet sitelerini de çeşitli kurumlar akredite edebiliyor. Talim Terbiye Kurulu, din kültürü öğretmenlerine materyal sunan siteleri de bu anlamda akredite edebilir ve akredite edilmiş sitelerle ilgili de verilmiş malzemelerin sınıf ortamına götürülmesi şartını getirebilir. Bununla da ilgili birtakım düzenlemelere ihtiyaç olduğu kanaatine ulaşılmış durumda.

Arkadaşlarımızın yöntemle ilgili, programda tasvirle ilgili bazı tespit ve önerileri vardı. Bunları ana başlıklar halinde raporumuza aldık. Ayrıntılı raporlar ilgili arkadaşlarımızdan illerden geldi. Emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Yani ummadığım bir heyecan, ummadığım bir deneyimle yıllardır hizmet içi eğitimlere katıldığımız için beklemediğim bir performans gösteren bir meslektaş grubuyla karşılaştım. Bu buluşmayı, bu birlikteliği sağlayan tüm arkadaşlarıma ve yöneticilere teşekkür ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.

Prof. Dr. Nadim MACİT (Oturum Başkanı) :

Biz de Sayın Prof. Dr. Nurullah ALTAŞ Bey'e çok teşekkür ediyoruz. Gerçekten çok güzel tespitlerini sundular. Sevindirici bir durum var. Hem bir farklı tarafı var hem de ilmi manada bu meselelerin bu şekilde tespiti bazen sizli bizli kavramlar duymuşsunuzdur. Bu türlü tespitlerde hepimiz için bir umut kapısını araladığını görüyoruz, kendisine teşekkür ediyorum. Şimdi İmam

Hatip meselesini komisyon başkanı olan Doç. Dr. Eyüp ŞİMŞEK bey, efendim imam hatiple ilgili sorunlar, çözüm önerileri nedir, burada alınan kararlarını sunacaklar. Buyurun efendim.

Doç. Dr. Eyüp ŞİMŞEK (İmam Hatip Okullarının Sorunları ve Çözüm Önerileri Komisyonu Başkanı) :

Teşekkür ederim, Sayın Başkan. Sayın Türkiye Kamu-Sen ve Türk Eğitim-Sen Genel Başkanı, sendikamızın kıymetli yöneticileri, temsilcileri, değerli meslektaşlarım ve alandan gelen okul idarecileri ve öğretmen arkadaşlarım hepinizi saygı ile selamlıyorum. İmam-Hatip Okullarının sorunları ve çözüm önerileriyle ilgili oluşturduğumuz komisyonumuzda bulunan değerli İmam-Hatip Okulu müdürlerine ve İmam-Hatip ortaokullarında, liselerinde öğretmenlik yapan meslek dersleri öğretmenlerine katkılarından dolayı çok teşekkür ediyorum. Komisyonumuzun adını İmam-Hatip Okulları olarak belirlememizin sebebini, ortaokul ve liseyi kapsaması nedeniyle olduğunu açıklamak isterim. Gerçekten komisyonumuzda bulunan katılımcılarla birlikte İmam-Hatip Okullarının sorunlarını tespit etmeye çalıştık ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmeyi amaçladık. Başlangıç itibariyle altı problem alanı belirledik.

İlk olarak İmam-Hatip Okullarının statüleriyle ilgili sorunları, alt başlıklarla genişleterek problem alanları belirledik ve bunlara yönelik çözüm önerileri sunduk. İkinci problem alanı olarak öğrencileri ele aldık. Zira İmam-Hatip Okullarının tarihsel süreç içerisinde Türkiye'deki misyonunu ve farklı süreçler içerisinde, öğrenci

profilindeki değişimin izdüşümlerini tartıştık. Bu anlamda İmam-Hatip Okullarına kayıt yaptıran öğrenci profilinin değişime uğradığını, dönüşüm yaşadığını da bir problem alanı olarak gördük, buna yönelik sorunları dile getirdik ve çözümlemelerde bulunduk.

Diğer bir husus yine tarihsel süreç itibariyle İmam-Hatip Okullarında görev yapan öğretmenlerden kültür dersleri alanının diğer bütün okullarda öğretmen olarak istihdam edildiğini düşündüğümüz için sadece meslek dersleri öğretmenleri özelinde ele aldık. Bunu da mesleki problemler ve meslek alanı dışındaki problemler olarak sınıflandırdık. Bunlardan mesleki problemleri sekiz alt başlıkta ele aldık bu problemleri ve problemlere yönelik çözüm önerilerini oluşturduk. Meslek alanı dışındaki problemleri de dört alt başlık altında değerlendirdik. Diğer bir problem alanımız ise İmam-Hatip Okullarının öğretim programları, müfredatları, derslerin içerikleri, derslerin yıllara göre dağılımı, ders kredileri ve seçimli derslerin oluşturulması oldu. İmam hatip okul idarecileri ve meslek dersleri öğretmenlerinin değerli katkılarıyla bu alanda da çeşitli çözüm önerileri sunduk. Elbette daha söylenecek çok söz, çok çözüm olabilir.

Komisyonumuz, İmam-Hatip Okullarının fiziki yapıları ve donanımlarıyla ilgili sorunların olduğunu da tespit etti. Bu anlamda da fiziki yapılar ve donanımlarla ilgili problem alanları ve çözüm önerileri oluşturduk. Bildiğiniz üzere ilk oturumda Cemal Bey hocam, iyi haber, kötü haber, bir de karışık haberden bahsetmişti. Bizim de komisyonumuzda da bu durum yaşandı. Şöyle ki kötü haber çokça sorunlarımız, problemlerimizin olması; iyi haber Türk Eğitim Sen sendikamızın üyesi olan İmam-Hatip Okul idarecileri ve meslek dersleri

öğretmenlerinin çok donanımlı oldukları gerçeğinin anlaşılması ve sorunlara önemli çözüm önerilerinde bulunmaları; karışık haber ise bu sorunların ve çözüm önerilerinin çok yönlü ve girift olmasıydı.

Bu altı başlık altında belki daha da çoğaltılarak çeşitli problem alanları oluşturulabilir. İmam-Hatip Okullarının statüsüyle ilgili sorunları ele aldığımızda, Milli Eğitim Bakanlığı'nın teşkilat şemasına bakıldığında Anadolu Liseleri, Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, diğer öğretim kurumlarıyla birlikte Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösterdiği halde, İmam-Hatip liselerinin Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı olması, İmam-Hatip ortaokullarının ise temel eğitim genel müdürlüğüne bağlı olması hususudur. Bu durum İmam-Hatip Okullarının statülerinin hem yasal zeminde hem de toplum nazarında farklılaşmasına neden olmaktadır. Zira bu durum İmam-Hatip liselerinde sadece meslek elemanı mı yetişmelidir? yoksa din eğitimi alan ve farklı meslekleri de tercih edebilen bireyler olarak mı yetişmelidir sorusunu gündeme taşımaktadır. Bu durum bilindiği üzere pek çok defa tartışmaya açılmıştır. Burada bizim özellikle statü anlamında ifade etmiş olduğumuz hususun, önemli bir problem alanı olarak ortada duruyor olması ve bunun ilgili kurumlar tarafından ele alınarak buna yönelik çözümlemelerin muhakkak yapılması gerektiğidir.

İmam-Hatip Okullarının statüleriyle ilgili diğer bir problem alanı, İmam-Hatip ortaokullarına ve liselerine giden öğrencilerin meslek yerine üniversite yönelimli olması ve ÖSYM'de soruların ortak derslerden soruluyor olmasının neticesi olarak öğrencilerin meslek derslerini önemsememeleri ya da gerekli özeni gösteremeyişleri,

bunun da derslerde verimin düşmesine sebep olduğu yönündeki tespitleri beraberinde getiriyor olmasıdır. Yine bu sorun öğretmenlerimizin de bu anlamda motivasyonlarının sarsılması noktasında sorun olarak karşımıza çıkarmaktadır. Bu sorunların aşılmasında önerimiz şudur; İmam-Hatip liselerinde okuyan öğrencilerin yönelimlerine göre mesleğe mi yönelecek, yoksa üniversitede farklı alanları seçip o alanlarda lisans eğitimlerine devam mı edecekleri hususunun 11.sınıfta belirlenmesi, seçmeli derslerin de buna göre ayarlanması, dolayısıyla mesleği seçenlere daha çok mesleki alanla ilgili derslerin seçtirilmesi diğerlerine ise üniversiteye geçiş sınavlarında kendilerinin karşına çıkacak alanla ilgili derslerinin verilmesidir. Zira 11. sınıfta seçmeli derslerin oranı %33, 12. sınıfta ise bu seçmeli derslerin oranı %30'dur. Bu anlamda komisyonumuz tarafından önerilen alanla ilgili, mesleki alan, sayısal alan ve sözel alan diye İmam-Hatip liselerinde üç alanın oluşturulması gerektiğine yönelik öneride bulunduk. Bu anlamda mesleki alan seçiliyorsa, bu öğrencilere daha çok mesleki alanla ilgili seçmeli derslerin verilmesini, sayısal alan seçiliyorsa sayısal alanda seçmeli derslerin konulması gerektiğini, sosyal alanı seçiyorsa sosyal alan ağırlıklı derslerin konulmasıyla, öğrencilerin hem 11. sınıfta hem de 12. sınıfta derslere daha aktif katılım göstereceklerini ve öğretmenlerimizin de daha verimli ders işleyeceklerini düşünmekteyiz.

İmam hatip ortaokullarının İmam-Hatip liselerinin çatısı altında, aynı bina içerisinde eğitimlerine devam ediyor olmaları bir sorun olarak ortaya çıkıyor. Zira hâlihazırda 1300 civarında İmam-Hatip ortaokulunun müstakil binası yok. Farklı tür okulların çatıları altında İmam-Hatip ortaokulları da eğitimlerine devam etmek-

te ve bu eğitimlerinde bazen tek bir okul idaresi var, öğretmenler bazen ortaokulda bazen lisede derse giriyorlar, hatta komisyonlarda görev alırken hangi okulun hangi komisyonunda görev aldıkları birbirine karışıyor. Yine norm kadro uygulaması da ciddi anlamda sıkıntılara sebebiyet veriyor. Buna yönelik olarak İmam-Hatip lise binalarının bağımsız olması, yine İmam-Hatip ortaokullarının bağımsız binalarda açılmasına özen gösterilmesi bir çözüm alanı olarak duruyor.

Yine İmam-Hatip öğrencilerinin öğrenci profiliyle ilgili sorunlarımız var. İmam hatip ortaokullarına kayıt yaptıran öğrencilerin Kuran-ı Kerim'i güzel okuma açısından hazırbulunuşluk düzeyleri farklıdır. Bir kısmı Kur'an-ı Kerim okumayı biliyor, bir kısmı çok az biliyor, bir kısmıysa hiç bilmiyor. İmam hatip ortaokullarına kayıt yaptıran yani 5. sınıfa gelen öğrencilerin karşılaştıkları Arapça ve Kur'an-ı Kerim dersi var. Hem Kur'an-ı Kerim'le hem de Arapça ile karşılaşıyorlar ve hazırbulunuşluk düzeyleri de farklı olduğu için komisyonumuz, bunun bir sorun olduğunu düşünüyor. Bu husus ile ilgili çözüm önerimiz ise şöyledir: İmam hatip ortaokullarının 5. sınıftaki Arapça derslerinin kredilerinin azaltılarak veyahut ta tamamen 5.sınıftan kaldırılarak bu kredilerin Kur'an-ı Kerim dersine aktarılması gerekmektedir. Böylece öğrencilerin özellikle Kur'an-ı Kerimi okumayı, güzel ve tecvitli okumayı öğrenmesi ve geliştirmesi, okumayı seri bir hale getirmesine katkı sağlamasının yanında Kur'an-ı Kerim'de kat etmiş olduğu aşamanın 6.sınıfta başlayacak Arapça öğretimine ve ilerleyen yıllarda Arapça öğretimine de önemli katkılar sağlayacağını düşünmekteyiz.

İmam-Hatip Okullarına açılma aşamasında eğitim bölgelerine yönelik gerek demokrafik gerekse fiziksel ihtiyaç ve durum analizi yapılmadan çok sayıda İmam-Hatip ortaokulu açıldığını, çok sayıda İmam-Hatip lisesi oluşturulduğunu hatta bazı ilçelerde sadece bir tane lisenin olduğunu, o lisenin de İmam-Hatip lisesine dönüştürüldüğünü, orada ikamet eden vatandaşların başka bir seçenek sunulmadığı için çocuğunu İmam-Hatip lisesine göndermek zorunda olduğunu ve bu durumun da çocukların istemeyerek İmam-Hatip Okullarına gelmelerine sebep olduğunu, bu durumun da, İmam-Hatip ortaokul ve liselerinin seviyelerini aşağıya çektiğini, çocuk isteyerek gelmediği için imam hatibe ısınamadığı ve veriminin düştüğünü de okul idarecileri ve meslek dersleri öğretmenlerimiz ifade ettiler. Bu anlamda çözüm önerisi olarak İmam-Hatip Okulları açılırken devletin ve toplumun beklentileri dikkate alınması ve ihtiyaçların göz önünde bulundurulması gerekir. İhtiyaç analizi yaparsınız, bu ihtiyaç analizinden sonra ona göre İmam-Hatip ortaokulu veya lisesi açarsınız ve bu çok boyutlu bir analiz gerektirir. İki kişi bir araya gelir, üç kişi bir araya gelir ve aynı düşünen insanlar bir araya gelir, hadi şuraya bir İmam-Hatip açalım, hadi mahalleden destek geldi şuraya bir İmam-Hatip açalım şeklinde bir anlayışın çok doğru olmadığını düşünüyorum.

İmam hatip okul idarecileri ve meslek dersleri öğretmenleriyle birlikte bir tartışma alanı olarak "karma eğitim" uygulamasından, "ayrıştırılmış sınıflar" uygulamasına geçişi ele aldık. Biraz önce değerli meslektaşlarım da ifade ettiler. Sayın oturum başkanı süre konusunda uyarıda bulundular. Toparlıyorum sayın başkan; Yani okula gidiyorsunuz, müdüre diyorsunuz ki neden ayrıştırdınız,

hangi bilimsel veri var elinizde, alan araştırması yaptınız mı bu konuda? yok. Öyle uygun gördük, veliler istedi, falan okul yaptı bizde yaptık vs. Bu konu, siyasi ve günü birlik tartışmalardan uzak bir şekilde bilimsel verilere göre değerlendirilmeli. Bilimsel veri var mı elinizde? Ortaokullardaki çocukların sınıflarının ayrıştırılması gerekliliği ile ilgili bilimsel veri varsa elinizde yine yapalım, sınıfları kız-erkek öğrenci diye ayrıştıralım, ya da birleştirelim hep birlikte yapalım. Yani dünyadaki uygulamalar ne? Bu hususta dünyadaki uygulamalara bakalım, bilimsel veri var mı? Var. Almanya bundan vazgeçiyor, İngiltere bundan vazgeçiyor, bir kısmının elinde araştırma verisi var ve bunu sürdürüyor. Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde karma eğitimden ayrıştırılmış sınıflara yönelik bir uygulama yapıldı. Nurullah Bey'in katkılarıyla bu lisans öğrencilerinin başarılarına bakıldı, ölçek sonucu elde edilen verilerin analizleri yapıldı ve sonuçta karma eğitim uygulamaları verileri daha başarılı çıktı. Bu araştırmada karma eğitim daha başarılı bulundu. Başka bilimsel araştırmalar da yapılmalı. Karşılaştırmalı analizler, değerlendirmeler yapılmalı. Biz alan araştırması yapıyoruz, ideolojik konuşmuyoruz. Bilim insanları bu şekilde çalışır, ideolojik davranmaz ve son olarak şunu söylemek istiyorum, değerli Sendika Başkanımız burada, sendika yönetim kurulu üyeleri burada, İmam-Hatip Okul idarecileri ve meslek dersleri öğretmenleri burada. Bu ve benzeri sorunları ve çözüm önerilerini ele aldığımız raporumuzu oluşturduk, her bir sorun alanına yönelik çözüm önerilerin de bulunduk. Bu konuyu bir çalışma alanına dönüştürdüğünüz, bizleri bir araya getirdiniz için gerçekten sizlere çok teşekkür ederiz. Hür olan, özgür düşünen, özgün düşünen insanları bir araya getirdiniz.

Değerli Türkiye Kamu-Sen ve Türk Eğitim-Sen Genel Başkanına ve Türk Eğitim-Sen yöneticilerine, temsilcilerine ve üyelerine sesleniyorum. İmam hatip ortaokullarını, liselerini lütfen birilerinin inisiyatifine bırakmayalım, en çok biz ziyaret edelim, önem verelim, özen gösterelim, sahiplenelim. Gidelim Müdür Bey'in, Okul İdaresi'nin, öğretmenlerin, öğrencilerin yanına, ne sorununuz var, ne probleminiz var soralım, ne katkı yapmamız gerekiyorsa yapalım, destekleyelim. Siyasi parti bağlamında da bu mesajımı aynı şekilde veriyorum. İmam hatipler hiçbir siyasi oluşumun, partinin, cemaatin, tarikatın inisiyatifine bırakılmayacak kadar önemli ve değerlidir. Mensubu olmaktan gurur duyduğum İmam-Hatip ortaokullarının, liselerinin bu anlamda bizlerin desteğine ihtiyaçları var. Lütfen işbirliği yapalım, lütfen İmam-Hatip Okullarının devamlı yanında duralım. Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Nadim MACİT (Oturum Başkanı) :

Evet, Eyüp Bey'e çok teşekkür ediyorum. Arkadaşlarımız, komisyon başkanları tespit ettikleri sorunları ve çözüm önerilerini sundular. Şimdi Sayın Başkanımızın bizden talep ettiği bir şey var. Sık sık İmam Azam, Mâturidi diyoruz, iyi de bu nedir falan, bu meseleyi bir, en azından bir konuşmak arzu ettiler. E tabi zaman uzadı. 10'ar dakika dedik, işte ben 15'e çıkarttım, 15 derken 20'ye çıkarttık, zaman geçti. Ben çünkü cömert davrandım, 10 dakika olmaz yani yetişmez. Dolayısıyla ben kendimden fedakarlık yaparım, arkadaşlar konuşmalarını rahat sunsunlar diye zamandan fedakarlık yaptık. Bu arada 20 dakika daha bana efendim bir zaman ayırırsanız, yoruldunuz. Birkaç mesela İmam Azam ve Mâturidi noktasında

birkaç meseleye değineceğim. Böylece meseleyi bitirmiş olacağız; ama Nurullah Bey'in bir önemli bir şey varmış, onu söylemek istiyor. Buyursun, evet.

Prof. Dr. Nurullah ALTAŞ (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinin Öğretiminde Karılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Komisyonu Başkanı) :

Sayın Genel Başkanım sendikaya atıf yaparak bir vurguya işaret ettiler. Batı ülkelerinde karma eğitimden geri dönüldüğü, farklı uygulamaların öne çıktığıyla ilgili bazı iddialar var. Temel eğitim hakkı ve ya eğitimle ilgili temel insan hakları bağlamında eğer bir veli gurubu kendi çocuklarının ve ya bir bayan veya erkek grubu kendilerinin diğer cinsten ayrı bir şekilde eğitim talep ederse devletin bu talebi karşılama zorunluluğu vardır. Batı bunu temel insan hakları ve eğitim hakkı bağlamında değerlendiriyor. Dolayısıyla bu tip talepleri karşılayan okul uygulamaları bulunmaktadır. Bu anlamda da kız lisesi ve ya erkek lisesi diye her ilde veya büyük illerde birkaç tane bu şekilde talebi olan velilerin bu taleplerini karşılayacak okul düzenlemelerini normal şartlarda devletin yapması gerekir.

Eyüp Hocam temas ettiler. Bizim Erzurum İlahiyat Fakültesinde karma eğitimden kız erkek ayrı sınıflara geçildi. Bu sınıflardaki başarıyı tüm derslerde, diğer karma eğitim yapan gruplarla karşılaştırdığımız zaman çok net bir şekilde karma eğitimdeki öğrencilerin başarılı olduğunu görüyoruz. Karma eğitim sosyalleşme ve eğitim başarısı açısından, özellikle meslek alanında birlikte çalışma ve dayanışmayı sağlaması açısından önemli. Yani kadın-erkek birlikte bir toplumsal kültür oluşturuyor.

Bakın, dün temas ettik. Bizim şu andaki çalışanlarımızda bayan sayısı, bir, tek. Halbuki bu meslek elemanlarının yarıya yakını bayanlardan oluşuyor. Dolayısıyla bu problemler bayan çalışanlarımız ve erkek çalışanlarımızla birlikte değerlendirilmeli ve özellikle bayan öğrencilerin programlar bağlamında da bayan öğrencilere yönelik problemlerin buraya taşınması gerekir. Yani siz eğitim düzeninde cinsiyette belli bir tarafa yüklendiğiniz zaman başarı siyaseten de eylem olarak da başarısız olmaya mahkûmdur. Yani bu birlikte çalışmayı sağlamak gerekiyor. Eğitim içinde geçerli, teşkilatlanma açısından da geçerli, uygulamalar açısından da geçerli. Bu, birlikte bir ortak kültür sağlanarak gerçekleştirilmek zorundadır.

Prof. Dr. Nadim MACİT (Oturum Başkanı) :

Peki, teşekkür ediyorum.

Evet, şimdi farklı İslâm anlayışları içinde yer alan ve son zamanlarda dile getirmeye başladığımız "İmam-ı Azam Ebu Hanife ve Ebu Mansûr Mâturîdî" üzerinde kısa bir sunum yapacağım.

İslâm anlayışımız ne olmalıdır, sorusuna verebileceğimiz bir cevap olmalıdır. Bu sorunun cevabı çok önemlidir. Eğer İslâm tarihî çatışmaların ve siyasî ayrışmaların bir parçası yapılır ve bu eğitim alanına taşınırsa çatışmacı, tanımlayıcı, farklı görüş ve düşünceleri küfre nispet eden bir nesil üretilir. Meselelere eleştirel bakan, tarihî süreçleri ve içtimaî değişimi okuyan, İslâm'ı insan benliğini inşa etmenin, ahlaklı bir toplum oluşturmanın esası ve dili olarak gören bir anlayışı eğitim alanına taşımak

ise hak ve adalet temelinde birlikte yaşamayı, farklı görüş ve düşünceyi anlamayı önemseyen bir toplum inşa eder.

Bu konu, elbette ki tartışmaya muhtaçtır. Ama başlangıç itibariyle mezkûr sorunun cevabına İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin temel önermesini koyarak başlayabiliriz: İlimle yapılan az amel, cehaletle yapılan çok amelden daha faziletlidir. İmam-ı Azam "el Âlim Ve'l-Müteallim" adlı eserine bu sözle başlar. Öğrenci ile Hocası arasında soru-cevap / diyalojik bir yönteme dayalı olarak inşa edilen düşünce İslam'ı anlama noktasında önemli ölçütler sunmaktadır. Öğrencisi İmam-ı Azam'a soruyor: Ey İmam, yaşanılan hadiseler nedeniyle bazı insanlar sorular yöneltiyorlar. Bazıları, bu soruları neden soruyorsunuz, şeklinde tepki göstererek diyorlar ki, "zaman amel yapmak zamanıdır. Yani dini amellerinizi yapın, bu sizin için yeterlidir." Siz ne dersiniz? İmam-ı Azam cevap veriyor. , İlimle yapılan az amel, bilgisizce yapılan çok amelden hayırlıdır." Her ne kadar o tarihî dönemde ilim daha dar ve özel anlamda kullanılsa da ilmi amele öncelemek çok önemlidir. Çünkü hayat ilimle inşa edilir ve içtimaî barış ilimle sağlanır.

Öğrenciye verilen cevabın "eğitime yönelik içeriği" dikkate alınırsa eğitimde bilginin öncelikli yere sahip olması gerektiği anlaşılır. Günümüzde dini, hayatın her alanına yayarak alan genişletme politikası "akıldan, felsefeden ve beşeri tecrübeden kopuk" lafızcı, şekilci bir anlayışla örtüşmektedir. Sosyal bilimleri inkâr eden, bunları yok sayan bir anlayışın hüviyeti ve mahiyeti ancak 'bilgiç cehalet' kavramıyla anlatılabilir. Neden böyle? Çünkü bilgi insanın dünyayı keşfetmesine yol açar. Keza farklı düşünceleri "sevinme ve yerinme, övme ve kötüleme" gibi kategorik ayrımlara tabi tutmadan anlamaya

davet eder. İmam-ı Azam der ki "insan kendi söylediği sözle yani anlayışla muhalifinin söylediği söz ve anlayışın arasında ayrım yapıp, hangisinin doğru, hangisinin isabetli hangisinin yanlış ve hatalı olduğunu bilmese ya zulüm yapar ya zulme uğrar." Farklı görüş ve düşüncelerin arasını ayıramayan bir birey ve toplum ya zulme uğrar ya da zulüm yapar. Üçüncü bir ihtimal yoktur. Anlama çabası hem kendini hem de başkasını sorgulamayı içerdiği için bireyi, haksızlık yapma ve haksızlığa uğramadan uzak tutar.

Bugün içinde bulunduğumuz dünyada insanlar ne düşünür? Eleştirdiğim insan ne düşünür? Ben ne düşünüyorum? Bu düşündüğümün dış dünyada / zihin haricinde bir karşılığı var mı sorusunu sorup, buna cevap vermeden öttürdüğüm düdüktür, dediğim de dediktir dersek bu sultanlığı aşar, başka bir şeye dönüşür. Karl Popper der ki "Bildiklerimiz birbirinden farklı, bilmediklerimizde eşitiz. Bildiklerimiz sınırlı cehaletimiz sınırsızdır." İster yönetici konumunda ol, ister hoca konumunda ol, her nerede olursan ol, bilgiyi ara, bildiklerin konusunda mütevazı ol . Bu, eğitimcinin uyması gereken kuralların başında gelir. Bildiğimizin sınırlı /izafî olduğunu bilip, mutlak bilginin yalnız Allah'a mahsus olduğunu söylemek, başkalarının görüşlerine, yorumlarına saygılı olmayı gerektirir. Bu nedenle İslam bilginleri bir yorum yaptıklarında şöyle derler: "En doğrusunu Allah bilir". Ne yazık ki bu gün Allah adına konuşan ve din üzerinden insanlar üzerinde tahakküm kurmak isteyen dini-siyasî hareketler "hakikatin kendi tekellerinde olduğunu vehmetmektedirler. Kendilerini zaman zaman Kuranla zaman zamanda peygamberle özdeşleştiriyorlar. Oysa Kur'ân bizzat elçisine şu uyarı da bulunur: "Ey

peygamber! Sen insanlara öğüt vermeye, gerçekleri hatırlatmaya devam et. Unutma ki sen yalnızca bir hatırlatıcı, bir öğüt vericisin. İnsanları zorla inandıracak değilsin." (Ğaşiye 88: 21-22)

Her insan ve toplum tarihini sırtında taşır, fakat içinde bulunduğu çağın dilini konuşur. Bu nedenle din eğitimcisinin tarihî ve içtimaî değişim süreçlerini bilmesi gerekir. Bir ferdin ve toplumun hangi dünyada yaşadığını bilmesi, hem ne yapması gerektiğini hem de felsefî bir tutum geliştirmesi açısından önemlidir. Soru şu: (a) Hangi dünyada yaşıyoruz? (b) Dünya tasavvurumuz nedir? Birbirini tamamlayan bu soruyu cevabı, içinde yaşadığımız dünya sisteminin ilimleri nasıl tasnif ettiğini anlamaktan geçer. Mesela klasik çağda, yani 17. Yüzyıla kadar hem Hıristiyan geleneğinde hem de İslam geleneğinde ilimlerin tasnifi şöyledir. Başta dini ilimler, sonra bunun araçları ve ardından tabiî ilimler gelir. Modern çağın girişinde ilimlerin tasnifi değişmeye başlar. R. Descartes, I. Kant ile birlikte modern dil sisteminde ilimlerin tasnifi tersine çevrilir. Merkezde matematik, fizik yer alır. Bu durum, klasik dünya dil sisteminin değiştiğini gösteren somut veridir.

Modern dünya-dil sistemi, klasik çağın eleştirisi üzerine inşa edilir. F. Nietzsche, M. Heidegger ve Derida gibi düşünürler nesnel, mutlakçı ve özcü tanımlamaları eşliğinde modern dünya dil sistemini sıkı bir eleştiriye tabi tutarlar. Bilgiyi "bir şeyi olduğu hal üzere bilmek" tanımından "seninle benim anlaştığım şey bilgidir" tanımına taşıyan bu düşünürler hiçbir şeyin temelinin olmadığını ileri sürerek dünyanın bir dil kipinden ibaret olduğunu savunurlar. Bu dil sisteminin merkezinde anlatı, öykü, mitoloji, ironi ve metaforik iletişimin belirsizliğe gömdü-

ğü sembolik dünya var. Metaforik iletişimin katmanları arasında izafiliğe, hatta belirsizliğe gömülen benliğin duyduğu kaygı ve buna, tabiatın ve insanın estetik formunu bozan kirlenme, keza gen mühendisliği ve üç boyutlu yazılım sistemi sadece yeni bir insan tipi ve toplum yapısını inşa etmiyor. Aynı zamanda gen mühendisliği ve üç boyutlu yazılım sistemini elinde tutan devletlerin belirleyici rolünü gönderme yapıyor. Yumurta üretir gibi, seri teknoloji üretme faaliyeti sadece bilgiyi kendi uhdesine almayı değil, aynı zamanda bilgiyi yönlendirme ve denetleme araçlarını da kapsamaktadır. Böyle bir dünyada yaşamak, kültürel ve dini değerlerini korumak hayatın her alanında değer üretmekle mümkün olabilir. Bilimden, felsefeden bağını koparmış püritenlik, lafızların türevlerine hapsedilmiş kelime mühendisliği kendisini her ne kadar gelenekçi / muhafazakâr adlandırsa da başka dünyanın dilini konuşmak, başka dünyanın hayat formlarını klasik peçeler altında yaşamak durumunda kalır. İster ilköğretimde isterse lisans ve yüksek lisansa düzeyinde olsun felsefeden bilimden bağını koparmış bir öğretim ve eğitim kurumu "güncel siyasetin sloganlarını ezberletmekten başka" bir iş yapamaz. İlahiyatlardan felsefe, kelam ve sosyoloji gibi anabilim dallarını kısıtlama girişimi başta eğitim sistemimiz / insan yetiştirme modelimiz ve ülkemizin geleceği açısından bir talihsizliktir.

Bugün merkezi devletler, sınırda ve boşlukta kalan devletler şeklinde siyasî ve stratejik analizler yapılıyor. Deniliyor ki eğer merkezî devletler "gen mühendisliğini ve üç boyutlu yazılım sistemini " hedeflerine ulaştırırlarsa bütün milletlerin kaderi üçüncü dünya ülkesi olarak kalmak olacaktır. Olay bu. Numara çekmeyelim. Yaşadığımız dünyanın gerçeği bu. Peki, biz ne yapıyoruz?

Şia, Sünni'ye vurdu, Sünni Şia'ya vurdu, IŞİD ve benzeri radikal örgütler kimleri kesti? Bu olaylar karşısında efendiler ne dedi? Bütün bunlar, yeni bir jeo-politik düzenlemenin ara yüzlerdir. Böyle bir kargaşanın nesnesi olmuş bir toplumun "inançları dahi" küresel güç denkleminin kontrolüne terk edilmişse mesele çok ciddi ve derindir. Bunu görmek ve tedbir almak yerine "radikal ve ılımlı dinselliğin ipe sapa gelmez ağına kendimizi hapsetmemiz" sadece zihni kifayetsizliğin değil, medeniyet içi çatışma hatlarını oluşturarak kendimizi tüketmenin de göstergesidir. Birbirini kesme üzerine inşa edilmiş siyaset kendini her ne kadar değer içerikli kavramlarla takdim ederse etsin vahşi ihtilafın mekanik dilidir. Cehl-i mürekkeptir.

Bir cehalet var, bir de cehl-i mürekkep. Cehalet kabalığın ve zihni kifayetsizliğin ürünüdür. Eğer tarihin köklerine ve hayatın formlarına nüfuz etme de yetersizlik varsa bir paradigma üretemezsiniz. Cehl-i mürekkep ise kuşatılmış olmayı fark edemeyen, eleştirdiği şeyin dilini kendi dili gibi sunmayı fark edemeyen zihni esareti ifade eder. Şimdi biz ne yapıyoruz? Bu soruya dürüstçe bir cevap verirsek şunu söylememiz gerekir: Türk Milleti'nin tarihî ve kültürel ruhuna uygun bir seçenek üretemiyoruz. Birileri bir model üretmiş, uygulamış. Sağlık alanında bu meseleyi nasıl halledeceğini, hatta hapishaneler de bile din öğretimini nasıl sunacağını düşünmüş, bununla ilgili olarak bir plan oluşturmuş. Yarın başka şeyle karşımıza çıkmaları muhtemel. Böyle bir alan genişletme söz konusu. İçtimaî algıya uygun kavramlar ve temalar seçerek toplumu yönlendiriyorlar. Dikkat ederseniz politika, değerler üzerinden sürdürülüyor. Üretim ve paylaşım gereği gibi siyasetin gündeminde yer almıyor. Tüm bu ge-

lişmelerden hoşnut olmadığını dile getirenler ise üretilen ve uygulanan modelin eksikliklerini gidermenin dışında bir şey yapmıyorlar. Çünkü aynı modelin içinden konuşuyorlar. Oysa burada yapılması gereken şey mevcut modelin yetersizliğini ve çelişkilerini ortaya koyarak yeni bir seçenek üretmektir. Çünkü İslâm bu milletin geleceği açısından çok önemlidir. Türk milletinin mukadderatının manevi kimliğidir. Din eğitimi ise İslâm'ın itikadî ve ahlakî değerler sistemini topluma sunmanın yoludur. Bunun doğru sunulması gerekir. Sunum yapan arkadaşımız Eyüp Bey çok doğru bir şey söyledi, "imam hatip kimsenin arka bahçesi değildir." Bu cümleye şu hususu da eklemek gerekir: İslâm kimsenin tekelinde değildir. Buradan çıkarılması gereken sonuç şudur: Eğer mevcut durum sıkıntılı ise İslâm'ı anlama ve bunu topluma sunma modeli geliştirmeliyiz. İslam'ın aydınlanma yüzü olarak adlandırdığımız Hasan Basri, İmam-ı Azam Ebu Hanife, Ebu Mansûr Mâturîdî ve bu geleneğin takipçileri geliştirilecek olan modelin fikri temeli olabilir. Bu gelenek bizi mezhepçi çatışmalardan uzak tutar. Tarihte derin iz bırakan, bu günde çatışmalara lojistik destek sağlayan çatışmaların, ehl-i beyte yönelik katliamların Türk Milleti ile hiçbir alakası yoktur.

Zihni kifayetsizlik nedir? Diyorlar ki "Kuran Anayasa olmalıdır, aksi takdirde küfür olur." Peki, Osmanlı modernleşmesi sürecinde yapılan Anayasalar var. Bunları yapanlara aynı kelimeyi niçin kullanmıyorsun? Cumhuriyet dönemine gelince diliniz açılıyor. Cumhuriyeti kuranlara her ithamı reva görüyorsunuz. İşte bu, kelimenin tam anlamıyla zihni kifayetsizliktir. Hiçbir baskı uygulamadan serbest / hür ortamda bu mesele tartışılırsa cehl-i mürekkebin göstergeleri alarm vermeye başlar.

Hüküm kavramına yaslanarak insanları tekfir etme faaliyeti dini terördür, bunun kökleri İslâm tarihinin erken dönemine kadar gider. Hz. Ömer halife olunca divan sistemi oluşturdu, ganimet ve itanın dağıtımı için Fars ve Bizans modelini esas alarak bir model geliştirdi. Peki, Hz. Ömer böyle yapmakla kâfir mi oldu? Böyle bir sığ bakış İslâm'ı sadece gündelik politikanın aracı yapar. İslâm düşüncesini geliştiremez. Bu ülkenin en büyük meselesi cehaletten kurtarmaktır. Bunun yolu ilimdir, felsefedir, tarihtir, sosyolojidir.

İki önermenin / görüşün / durumun arasındaki farkı görmek bizi zulüm yapmaktan ve zulme uğramaktan korur. Bu meseleyi, tarihi bir olaya atıf yaparak daha iyi anlatabiliriz: İbn Cevzi "Gafiller ve Ahmaklar" adlı kitabında ilginç bir olay anlatır: Bir adam Emevi döneminde Hz. Ali'ye küfür edilmeyen bir yer bulmak için yola çıkar. Birçok yere uğrar. Ardından merkeze uzak bir köye yöneldi. Orada bir cami gördü. Camiye girdi. Baktı ki adamların, giyimi, kuşamı düzgün. İçinden şöyle dedi: kıyafetleri, oturuşları düzgün, bunlar Hz. Ali'ye küfretmiyorlardır. Caminin içinde sohbet insanlar var, bir tarafta da şekli şemaili düzgün birisi var. Adam, ona yaklaşıyor. Selam veriyor. Selamlaşmanın ardından adam misafire soruyor: Hayır ola, nereden gelip nereye gidiyorsunuz? Misafir diyor ki: Ben Hz. Ali'ye küfretmeyen bir yer aradım. İşte buraya geldim. Umarım ki burada küfredilmiyordur. Eğer küfredilmiyorsa burada kalabilirim. Adam diyor ki ya, sen ne söylüyorsun, Yezide küfrediyorlar nerede kaldı Hz. Ali, Hz. Ali ne ki? Misafir / yolcu bu cehalet karşısında ellerini kaldırıp şöyle dua eder: Yarabbi, Yarabbi bu cahilleri ya ıslah et ya da bana akıl ver. Çünkü adam aklını kaybedecek sınıra geliyor.

Sürekli söylüyorum: Türkiye'de uzun süre yaşayıp da delirmemek normal insan işi değildir. Dün doğru olan kutsanan bir şey yarın yanlış ve aşağılanan şey olabilir. Doğruyu belirleyen unsur, bilgi değil iktidarın tutumu.

İslam düşüncesi alanında karşımıza çıkan diğer bir sorun: "Söylenmesi gereken her şey söylenmiş ve bitmiştir" anlayışıdır. Bu mevzuda İmam-ı Azam Ebu Hanife çarpıcı bir değerlendirme yapar. Öğrenci, önce kısa bir açıklama yaparak şöyle bir soru yöneltir: Bazıları diyorlar ki Peygamberimiz döneminde din konusunda söylenmesi gereken söylenmiştir. Bu, bizim için yeterlidir. Hâlbuki biz, şimdi başka şeyler söylüyoruz. Hâlbuki şimdi biz başka şeyler söylüyoruz. Sizin bu konuda görüşünüz nedir? İmam-ı Azam cevap veriyor: O dönemde Müslüman Müslüman'ın canına, malına, namusuna kast etmiyordu; ama şimdi bazıları kalkıp İslam adına canımıza, malımıza, namusumuza tasallut ediyor. Eğer biz Hz. Peygamber'in döneminde olsaydık onlar için yeterli olan bizim için de yeterli olurdu. Fakat şu anda onlar için yeterli olan bizim için yeterli değildir. Bizim yeni şeyler söylememiz lazım. Neden? Çünkü canımızı, malımızı, ırzımızı korumak yeni gelişmeleri anlamak ve tutum geliştirmekle doğrudan bağlantılıdır. Tarihî ve içtimaî değişimi fark edemeyen ve düşünceyi bir tarihi evreyle sabitleyen her anlayış içine kapanır, etkin düşüncenin baskısına maruz kalarak dönüşür.

Modern çağ, her alanda Batı düşüncesinin etkisine tanıklık eder. Askerî, iktisadî ve siyasî etüdün ve denetlemenin kültürel değerler ve İslâm düşüncesi üzerinde olmaması düşünülemez. Sömürgeci faaliyetlere karşı tavır geliştirmek için iktisadî, siyasî, felsefî ve dinî alanda bağımsız olmak gerekir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ruhunu

oluşturan ana unsur: Bağımsızlıktır. Cumhuriyet, Türk Milleti'nin bağımsızlığının adıdır. İslâm; iman, ibadet ve ahlakî değerlerin gereği gibi muhafazasını bağımsız olmaya bağlar. Çünkü ancak, hür insanın tercihi olabilir. Özgürlük / bağımsızlık ahlakın temelidir. Dolayısıyla İslâm'ın bağımsızlık ruhu ile cumhuriyetin bağımsızlık karakteri Anadolu'nun aşılmaz iki duvarıdır. İslam, Türk milletinin bağımsızlık duvarıdır, ruhudur. Bugün Cumhuriyetin bağımsızlık ruhunu delik deşik etmek isteyenler, İslam'ın da içini boşaltmak isteyenlerdir. Bu son cümlenin altını çiziyorum. Bu nedenle hem zihnimiz hem de yaşadığımız vatan bağımsız olmalıdır. Vicdanı ve irfanı hür insanlar yetiştirmek, bu mana dünyasını içselleştirmekle mümkündür.

Hem Ebu Hanife hem de Mâturîdî 'ye "aslî manada din nübüvvet geleneğinin sunduğu ortak inanç sistemidir." Özü itibariyle din budur. Esas din budur. Sosyal alana ilişkin hukukî esaslar Peygamber'den Peygamber'e değişir. Yani hukuk değişir, değişmeyen şey itikadî esaslardır. Hukuk, siyaset içtihadın konusudur. Kur'ân hayat formlarının tümüne yönelik ayrıntılı esaslar sunmaz. Kurucu esaslar vazeder. Emir ve nehiy şeklinde gelen hükümleri inkâr etmek küfürdür. Terk etmek, yerine getirme konusunda tembel davranmak küfür değildir. Bu çıkarım, dinin merkezi konuma sahip olduğu toplumda çok önemlidir. İman, vatandaşlık bağını oluşturan unsur olduğu için günah işleyeni imanın dışına atmak vatandaşlıktan çıkarmak anlamına gelir. İki imam birlikte yaşamanın zeminini oluşturmak için bu yorumu yaparlar. Bu gelenek sıradan ve anlamsız görülüp neo- selefi bir mantıkla her günah işleyeni kâfir görmek ve bunun kanını helal saymak dini şiddeti ve kaosu körüklemek-

ten başka işe yaramaz. İslam coğrafyasında üretilen tekfir edebiyatı üretilerek insanlar psikolojik nevroza sokulmuştur. Her şeyi lafzın ilk anlamıyla izah edip, aklı tasfiye etmek klasik yorumun dahi gerisine düşmektedir. Çünkü Eşârî bilgin Fahruddin Razî (606 / 1210) Mealimü Usûli'd Din adlı telifinde "nakil, yakın bilgi ifade etmez. Kesinlik ifade etmez" der. Kesin bilgi ifade etmesi için belli şartları yerine getirmek gerekir. Yine Eş'arî geleneğin önemli temsilcisi Seyyid Şerif CURCANİ aynı şeyi söyler. Mâturîdî, bir hükmün dayandığı illetin değişmesiyle hükmün değişebileceğini, içtihat yoluyla hükmün neshine cevaz olduğunu söyler. Müellefe-i Kulûb / yani İslam'a kalpleri ısındırılacak insanlara verilen zekâtı Hz. Ömer'in askıya almasını örnek verir. Keza İslâm kelamında akıl ile nakil çatışırsa akıl evvel nakil müevveldir, çıkarımı yer alır. Ziya Gökalp kelamcıların bu çıkarımını "örf ile nakil çatışırsa örf evvel nakil müevveldir" kalıbına sokar. Ancak bunu, illeti, örf kaynaklı olan hükümlerle sınırlar.

Selçuklu ve Osmanlı toplumu, örfi hukuk geliştirdiği için medeniyet kurmuştur. Araplar örfi hukuku geliştiremediği için medeniyet kuramamıştır. 18. Yüzyılın sonlarına doğru İngilizler tarafından Osmanlı İslâm anlayışını tasfiye etmek için üretilen Vahhabilik söz konusu anlayışı esas alarak Osmanlı yönetimini tekfir etmiştir. Vahhabi söylemiyle birebir örtüşen gerekçelere dayalı bir din anlayışı ve din eğitimi Türk Milleti'nin kültürel aklını yıkar. İslam coğrafyası etüde tabi tutulduğu için emperyal güçlerle işbirliği yapan nevzuhur İslâmî hareketler, tarikatlar (Ticanilik gibi) icat edilmiştir. Bunun adı: İslâm'ı İslâm ile maskelemektir. Bu meselenin bir yüzüdür. Diğer yüzü ise değer üretmeden "dini ifade-

leri" silah gibi kullanarak kendi anlayışını benimseyen, farklı dinlere mensup insanlara şiddet uygulamayı meşru görmektir. İmam-ı Azam ve Mâturîdî anlayışına göre kâfire küfrü sebebiyle hücum edilmez. Zulmü sebebiyle hücum edilir. Düşmanlık, sadece zalimleridir. Bir insan senin görüşünü / dinini kabul etmiyor diye ona cihat ilan etmek İslâmî bir yaklaşım değildir. Peki, zulüm nedir? Zulüm bir milletin varoluş hakkına tecavüz etmektir. İslâm'ın bu ahlakî ve insanî karakterini arkadan önden kırparak "mezhepçi çatışma" bahanesi altında insan öldürmek, bunu yaparken de Allah adını anmak tek kelimeyle vahşettir.

İslam tarihinde tekfirci hareketlerin şu an sahnelenen eylemleri var. Bu mesele tarihî yapıyı ve İslâmî aklı tahlil ederek tartışılmalıdır. Geçende bir hanım efendi bir televizyon programında IŞİD ve Nusra'ya atıf yaparak böyle bir şey olur mu, İslâm'ın tarihinde böyle bir şey var mı, dedikten sonra "Yok" şeklinde cevap veriyor. Heyecanlı bir şekilde şunu ekliyor: Bir müslüman asla böyle bir yapamaz. Böyle bir okuma tarzı tarihi anlamaktan ziyade tebcil etmekten kaynaklanmaktadır. Sıradan ve kolaycı değerlendirmeleri insan izlediği zaman umutsuzluğa kapılıyor. Çünkü bu tutum, meselenin üzerini örtmeye yönelik bir feryattır. Siyasetin, din yapıldığı her dönemde buna benzer olaylar olmuştur. Geylân ed-Dımeşk'ın Emevi iktidarına yönelik eleştirilerinden dolayı önce sağ elini, sonra sol ayağını, sonra da dilini keserek T cetveline dönüştürenler bunu İslam adına yaptı. Muhalifleri tuz çukuruna gömen Emeviler bunu İslâm adına yaptı. İmam-ı Azam Ebu Hanife'yi zehirleyenler bunu İslâm adına yaptı. Ehl-i beyti kesenler bunu İslâm adına yaptı. Mutezile mezhebi mihne / sorgulama düzenini hakkı

kendisinin temsil ettiğini ileri sürerek inşa etti. Böylesi şeyler tarihte oldu, şimdi de var, yarında olacak.

Önemli olan bir eleştiri geleneği inşa ederek tarihî tecrübeyi doğru anlamak ve bilinç inşa etmektir. Bunun içinde her din eğitimcisi önemli ölçüde tarih bilmelidir. Tarih bilmeyen, özellikle İslam tarihini bilmeyen adamdan ne eğitimci, ne kelamcı, ne fakih ne de müfessir ve muhaddis olur. Hiç olmazsa kendi tarihimizi bilmemiz meseleleri daha vakur ve ayağı yere basan gerekçelerle analiz etmemizi sağlar. Ahmet Cevdet Paşa, Halil İnalcık, İlber Ortaylı tarihi anlama ve yorumlama açısından önemli şahsiyetlerdir. Bunların çalışmaları kendi tarihimizi anlamamız açısından çok önemlidir. Üzerinde durduğumuz meseleyle ilgili Osmanlı tecrübesini tahlil etmemiz bize önemli bir katkı sağlayacaktır.

Mezhepler fikrî, siyasî ve içtimaî mekteplerdir. Neden mezhepler var, sorusu "tekrar olguya dönmeyi esas alan ve geleneği put yıkıcı edayla yok sayan" nevzuhur bir sorudur. Bunlar klasik dönemin itikadî ve ameli modelidir. Tarihi ufkun etkinlik alanlarıyla malul olan bu kurumlar hakikatin kendisi değildir. Fakat bunlar ilahi geleneğin tarih içindeki tezahürleri ve yansımaları dediğimiz küçük geleneklerdir. Fakat şu ayrımı yapmamız gerekir. Mezhep ve mezhepçilik aynı şey değildir. İkisinin arasındaki farkı Gazzalî çok güzel ifade eder: Bir mezhep görüşünü esas alarak başka bir mezhep mensubunu tekfir eden ahmaktır. Bu söz, mezhepçiliğin hangi zihni durumla kesiştiğini yeterince anlatmaktadır. Allah tarafından indirilen din (münzel din) hakikattir ve bağlayıcıdır. Tarih içinde dinin yorumu (müevvel) dindir. Mezhebin kendisini bağlar. Eğer mezhep mutlak hakikatin yerine ikame edilir ve iktidarın / devletin sıfatı haline getiri-

lirse ötekini tanımlamanın yolu açılır. Din adına baskı işlerlik / meşruluk kazanır. Bunu aşmak için laik devlet (entelektüel ve etik laiklik) korunmalı, içtimaî alanda her mezhep ve meşrebin meşru faaliyeti devlet tarafından desteklenmeli, fakat devlet, hiçbir mezhep ya da meşrebe bırakılmamalıdır. Çünkü kendisini hakikatin temsilcisi gören fırkalar, birbirini olmadık sıfatlarla tanımlamışlardır. Tanımlamaktadırlar. Siyasî ittifak oluşturan iki kesimin siyasî ittifak bozulunca birbirini nasıl tanımladıklarını gördük: Haşhaşî, melun, mossat. Bunlar hem ağır ifadeler hem de İslâmî ruhu tahrip eden ifadelerdir. Devletin kurumlarını ele geçirmek, ötekine kumpas kurmak, fişlemek, içeri tıkmak İslâm'ın değil siyasî hırsın araçlarıdır.

Son olarak şunu ifade etmemiz gerekir. Milli kimlik bir milletin varoluşunu kuşatan çatıdır. Bir milletin benliğinin çöküşü, milli kimliğin çöküşüyle eş değerdir. Dolayısıyla Türk Milleti'nin kültürel aklına mensubiyeti, milliyetçiliği küfrün bir uzantısı olarak sunmak, ayakaltına almak tarihsiz ve talihsiz bir ifadedir. İbn Haldun'un asabiyet kavramına yüklediği anlam, dünya kurma etkinliği konusunda bize önemli ipuçları sunmaktadır. İslâm'ın temel kaynaklarında asabiyeti zemmetmek "haksız yere kendi kavmine yardım etmekle" alakalıdır. "Bir insanın günaha girmeden kendi milletine hizmet etmesi" aynı kapsama girmez. Hz. Peygamber'den rivayet edilen bir hadis şöyledir: "Sizin en hayırlınız günaha girmeden kendi milletine hizmet edendir." Türk milleti tarihine, kültürüne mensup olan sizler, bu milletin evlatları, bu milletin temel değerlerine mensup olarak günaha girmeden hizmet ettiğiniz müddetçe yolunuz hayırdır. Bir anlamda bu millete hizmet etmek "bu milletin en hayırlı

evladı olmaktır." Liberal söylemin ele gelmez edebiyatının büyüsüne kapılarak vatanı, sınırları, bağımsızlığı ve egemenliği kemirmek büyük bedel ödemeleri beraberinde getirir. Irak'ın, Suriye'nin, Libya'nın durumu ortadadır. En sevdiği çocuğunu deniz ortasında kaybeden anne ve babaların feryadı milli kimliği ve ruhu korumanın ne anlama geldiğini yeterince anlatmaktadır.

Öyleyse ne yapmalıyız? (a) Modern toplumun çoğulcu ruhunu korumak ve birlikte yaşama kültürünü geliştirmek için laik ve demokratik sistemi hiçbir komplekse kapılmadan savunmalıyız. Çünkü laik demokratik sistem, entelektüel ahlakın gereğidir. Yani bir başkasının fikrine / hayat tarzına tahammül etme olgunluğudur. Başkasıyla birlikte yaşama onurudur. (b) Dini bilime, bilimi dine çekerek fikri ve ahlakî zemini tahrip etmemeliyiz. Bilimsel bilgiye dini, dini bilimsel bilgiye (matematiğe, fiziğe) karıştırma meseleyi çarpıtmaktır. Tarihin gerisinde durarak tüm keşif icatların Kur'ân'da olduğunu söylemek gerçek dışıdır. Kendini aldatmaktır. Kuran, elbette ki mucizedir. Fakat Kur'ân'ın mucizeliğini kanıtlamak için ABD'nin kuruluş tarihini Kur'ân'a onaylatmaya gerek yoktur. İçinde bulunduğumuz felsefî ve siyasî kaosu Suriyeli bir şair şöyle anlatır: İslam coğrafyası 300 yıldır değer üretememiştir. Başımıza gelenlerin nedeni budur. (c) Değer üreteceğiz, insanlara değer vereceğiz ve doğru değerlendirme yapacağız. Çünkü dünyayı aşağılayan, değer üretemeyen bir toplum dünyasız bir toplumdur. Anlamlı ve yaşanılabilir dünya kurmak için şaksımızı aşan, dış dünyada iyiliğe ve barışa götüren / olumlu yönde değişime neden olan eylem yapmalıyız. Bir bireyin ve milletin kimliğini gösteren, inşa eden şey

yaptıkları işlerdir, fillerdir, amellerdir. Eğitim bir değer üretme faaliyetidir. Bu özelliğini yitiren eğitim faaliyeti "sabitlenmiş tabloyu muhafaza eder", fakat insan hak ve özgürlüklerini teminat altına alan bir dünya kuramaz. Mesele maddi değil, maddi olana da ruhunu veren irfandır.

Din Eğitimi Çalıştayı Katılımcı Listesi

Vural Ayar	Adana 2 Nolu Şube
Doç. Dr İsmail Şık	Adana 3 Nolu Şube
Yrd. Doç. Dr Nail Karagöz	Adana 3 Nolu Şube
Ömer Sadıker	Adana 3 Nolu Şube
Arazgeldi Atayev	Adıyaman Şubesi
İbrahim Sofuoğlu	Afyonkarahisar Şubesi
Ar. Gör. Şahin Kızılabdullah	Ankara 1 Nolu Şube
Prof. Dr Cemal Tosun	Ankara 1 Nolu Şube
Öğr. Gör. Fatma Çapçıoğlu	Ankara 1 Nolu Şube
Cemil Alper	Ankara 2 Nolu Şube
Rıfat Akdağ	Ankara 2 Nolu Şube
Ahmet Birinci	Ankara 4 Nolu Şube
Nihat Özsoy	Ankara 4 Nolu Şube
Rıza Arslan	Ankara 5 Nolu Şube
Mehmet Aka	Ankara 6 Nolu Şube
Mehmet Yılmaz	Antalya 1 Nolu Şube
Mehmet Bahçe	Antalya 2 Nolu Şube
Resul Yıldırım	Artvin Nolu Şube
Ahmet Yılmaz	Aydın Şubesi
Mustafa Kurt	Balıkesir 1 Nolu Şube
İsmail Hakkı Selçuk	Balıkesir 2 Nolu Şube
Serap Yıldırım	Bartın Şubesi
Ferhat Davran	Bingöl Şubesi
Yrd.doç.dr Necati Avcı	Burdur Şubesi
Yüksel Gültekin	Bursa 1 Nolu Şube
Ali Maleri	Çanakkale Şubesi
Şakir Kınıklıoğlu	Çankırı Şubesi
Mustafa Çağlar	Çorum Şubesi
Abdülkadir Balaban	Denizli Şubesi

Prof. Dr. Adem Tutar	Elazığ Şubesi
Fatih Kutlu	Erzurum 1 Nolu Şube
Önder Dönmez	Erzurum 1 Nolu Şube
Lokman Daştan	Erzurum 1 Nolu Şube
Prof. Dr Nurullah Altaş	Erzurum 2 Nolu Şube
Yrd. Doç. Dr İsmail Arıcı	Erzurum 2 Nolu Şube
Doç. Dr Eyüp Şimşek	Erzurum 2 Nolu Şube
Ahmet Düzdağ	Eskişehir 1 Nolu Şube
Nuh Türkmen	Gaziantep Şubesi
Tuncay Ayten	Hatay 1 Nolu Şube
Mehmet Cankar	Isparta Şubesi
Prof. Dr. Zeki Arslantürk	İstanbul 1 Nolu Şube
Yasin Erkan	İstanbul 2 Nolu Şube
Mehmet Akkale	İstanbul 3 Nolu Şube
Hasan Topsakal	İstanbul 6 Nolu Şube
Mesut Koçyiğit	İstanbul 9 Nolu Şube
Prof. Dr Nadim Macit	İzmir 4 Nolu Şube
Doç. Dr Şükrü Keyifli	İzmir 4 Nolu Şube
Yrd. Doç. Dr Abdülkadir Palabıyık	İzmir 4 Nolu Şube
Fahrettin Kapçı	Kahramanmaraş 1 Nolu Şube
Musa Alpboğa	Karabük Şubesi
Ziya Hotamışlı	Karaman Şubesi
Mehmet Yeter	Karaman Şubesi
Doç. Dr. Burhan Baltacı	Kastamonu Şubesi
Kamil Çonkor	Kastamonu Şubesi
Orhan Çamlıca	Kastamonu Şubesi
Celil Okur	Kayseri 1 Nolu Şube
Ümit Özdem	Kayseri 2 Nolu Şube
Nurettin Avan	Kırıkkale Şubesi
Abidin Çağlar	Kırşehir Şubesi

Nurettin Aylan	Kocaeli 1 Nolu Şube
Prof. Dr. Mustafa Yıldırım	Konya 3 Nolu Şube
Necati Şahin	Konya 3 Nolu Şube
Necati Akgün	Kütahya Şubesi
Kudret Aktaş	Manisa Şubesi
Mehmet Özen	Mersin 2 Nolu Şube
Ziya Karabulut	Muğla Şubesi
Namık Özyurt	Ordu Şubesi
Musa Harbi	Osmaniye Şubesi
Muhittin Akarsu	Rize Şubesi
Ömer Arık	Sakarya Şubesi
Emrah Tolga Yeniler	Samsun 2 Nolu Şube
İsmail Arslan	Sivas Şubesi
Yrd. Doç. Dr. Mahmut Öztürk	Şanlıurfa Şubesi
Ahmet Aşar	Tokat Şubesi
Ömer Çakıroğlu	Trabzon 1 Nolu Şube
Cafer Can	Trabzon 1 Nolu Şube
Lütfi Küpcü	Uşak Şubesi
İbrahim Karaoğlu	Van Şubesi
Ayşe Taşyürek	Yalova Şubesi
Cafer Tayyar Taşyürek	Yalova Şubesi
Hulisi Karadavut	Yozgat Şubesi
Celal Koçak	Yozgat Şubesi
Muhammet Uysal	Zonguldak Şubesi

Türkiye’de Din Eğitimi Çalıştayı'ndan Görüntüler

“Türkiye’de
Din Eğitimi”
Çalıştayı
11 - 12 Nisan 2015 / ANKARA

“Türkiye’de
Din Eğ mi”
Çalış
11 - 12 N
www.turkegitimsen.org.tr
ürk Eğitim-Sen, Türkiye Kamu-Sen Üyesidir

Türkiye’de Din Eğitimi Çalıştayı'ndan Görüntüler

“Türkiye’de
Din Eğitimi”
15 / ANKARA
egitimsen.org.tr

“Türkiye’de
Eğitimi”
an 2015 / ANKARA

Din Eğitimi”

“Türkiye’de
Din Eğitimi”

Din Eğitimi”
Çalıştayı

“Türkiye’de

